

MŪSU BALSAS EUROPOJE

Nr. 11
2022 lapkritis

psl.

2

A. KUBILIUS. PUTINAS
TIKISI LAIMĖTI POLITI-
NIUS MŪŠIUS EUROPOS
SOSTINĖSE SUKELDAMAS
ENERGETIKOS KRIZĘ

psl.

5

R. JUKNEVIČIENĖ PRI-
STATĖ SVARBIAUSIUS
PRIORITETUS UŽSIENIO
REIKALŲ IR SAUGUMO
SRITYJE

psl.

7

L. MAŽYLIS. ES ATEITIS –
VISIŠKAS RUSIŠKO
IŠKASTINIO KURO
EMBARGAS IR ŽALIASIS
KURSAS

A. Kubilius Europos Parlamente, Europos Parlamento nuotr.

Andrius Kubilius. Putinas tikisi laimėti politinius mūšius Europos sostinėse sukeldamas energetinę krizę

Viena iš aktualiausių temų Europoje šį rudenį – netikrumas dėl dujų ir naftos tiekimo Europai bei aukštos energijos kainos. Kaip, Jūsų manymu, pasitiksime šią žiemą?

Daugelis esame skaitę didelį įspūdį palikusių John Steinbeck kūrinį „Mūsų nerimo žiema“. Panašu, jog dabar artėjame prie mūsų „Putino žiemos“ (mūsų bus žiema, o ne Putinas), kurią Putinas nori paversti taip pat kiek galima „įspūdingesne“. Todėl Kremlius sprendimu dujų tiekimas per *Nord Stream* yra nutrauktas, o pats dujotiekis, kaip galime spėti, – taip pat Kremlius sprendimu – nepataisomai sugadintas. Kad žiema būtų įspūdinga pirmiausia Vokietijai, nes pastaroji per pastarąjį dešimtmetį su savo priklausomybe nuo Kremlius dujų sugebėjo tapti silpniausia grandimi Europos Sąjungoje.

Pralaimėdamas karo mūšius Ukrainoje, Putinas vis dar tikisi, kad gali laimėti politinius mūšius Europos sostinėse ir

sėdamas baimę Ukrainos žmonių širdyse. Ir to siekia šiurkščiu bei tiesmukišku būdu: sąmoningai Europoje ir Ukrainoje sukeldamas gilią energetinę krizę, Putinas tikisi, kad tai sukels didelį žmonių nepasitenkinimą, kad jie rinksis į protestus, streikus, demonstracijas, nukreiptas prieš savo Vyriausybės. Ir prieš Vyriausybių ligšiolinę politiką – remti Ukrainą ir sankcionuoti Rusiją. O sušalę Ukrainos žmonės vers savo vadovybę derėtis su agresoriumi dėl nepalankių paliaubų sąlygų.

Ir taip Putinui pavyktų pasiekti esminį tikslą – sukelti politinį nestabilumą daugelyje Europos valstybių.

Turite omeny atvejus, kai didžiuosiuose Europos miestuose žmonės susirinko protestuoti dėl aukštų elektros kainų?

Išties, rudens pradžioje Prahoje vyko demonstracija su 70 000 dalyvių. Tačiau protestuota ne tik prieš aukštas energetikos kainas ir prieš didelę infliaciją. Protes-

to metu skambėjo kaltinimai, kad dėl visko yra kalta Čekijos Vyriausybės parama Ukrainai, aiškinama, kad tokią paramą reikia nutraukti ir tiesiog reikia eiti pas Putiną ir tartis dėl pigių dujų. O pakeliui Čekijai dar reikia išstoti iš ES ir NATO.

Praho valdantieji politikai skelbė, kad už šitos demonstracijos organizatorių aki-vaizdžiai kyšo Kremlius ausys, kad susirinko žinomi antikakseriai, komunistai, nacionalistai, Putino mylėtojai ir Briuselio nemylėtojai, tačiau tai nesuteikia nusiramavimo – jeigu Kremlius gali Prahos centre surinkti jam palankių 70 000 demonstrantų, tai kiek jis gali tokių demonstrantų surinkti Berlyne, Paryžiuje, Romoje? Kiek gali jų surinkti mūsų Vilniuje?

Galima nusiramimui galvoti, kad tokia demonstracija yra tik Čekijos specifika, nes ji vyko prieš pat Senato ir vietos savivaldos rinkimus bei artėjant Prezidento rinkimams, bet panašias demonstracijas panašiu metu planuota organizuoti Suomijoje ir Vokietijoje. Ir ten tokį ▶

„protestą“ taip pat organizuoja žinomi Kremlius mylėtojai.

Putinas vis dar tikisi, kad jeigu jam ir nepavyks laimėti Chersone bei Kijeve, tai gal pavyks laimėti bent jau Europos sostinėse, todėl ir tenka plušėti jo agentams Prahoje, Berlyne ar Helsinkyje, tikintis, jog Europos Vyriausybės parama Ukrainai pasibaigs ir bus grįžtama prie „business as usual“ su Putinu. Ir su „Gazpromu“.

Ar galime panašių protestų sulaukti ir Lietuvoje?

Išties nenustebsiu, jeigu kažkas imsis tokias demonstracijas organizuoti ir Vilniuje (kaip ir visoje Europoje – įgyvendinant Kremlius direktyvas). Nebūkime naiivūs – jeigu Kremlius agentai yra pagaliau atrandami ir aukštose pozicijose Berlyne, tai Lietuvoje Kremlius jų yra įsodinęs kelis kartus daugiau. Tik dar ne visi atrasti. Bet „Putino žiema“ padės juos išsiaiškinti ir Berlyne, ir Prahoje, ir Vilniuje.

Tačiau negalime užmerkti akių prieš tai, jog elektros kainos Lietuvoje – tarp didesniųjų Europoje. Ar tai nesusiję su dabartinės Vyriausybės veikla? Ar nepavykusi interpeliacija

energetikos ministrui D. Kreiviui – tokių protestų užuomazga?

Kalbant apie interpeliaciją energetikos ministrui rugsėjo pabaigoje, nepamirškime, jog ši interpeliacija, kaip ir planai imtis interpeliacijų dar keliems ministrams, kaip tik sutapo su „Putino žiemos karo“ prieš Europą pradžia.

Nemanau, jog tai yra tik atsitiktinis sutapimas. Nes tai nėra vienintelis ir išskirtinis atvejis, atskleidžiantis šią šiandieninės opozicijos silpnę: dar 2012 metais Kremlius labai nenorėjo, kad Lietuva pasistatytų Visagino AE, ir ano meto kairioji opozicija taip pat to nenorėjo, todėl organizavo referendumą, kad Visagino AE statyba būtų sustabdyta. Juk jei dabartinė opozicija, kuri nuo 2012-ųjų iki pat 2020-ųjų rudens dirbo A. Butkevičiaus arba S. Skvernelio Vyriausybėse, nebūtų balsavusi tame garsiajame referendume prieš Visagino atominę elektrinę, šiandien greičiausiai neturėtume tokio didžiulio elektros gamybos savų pajėgumų trūkumo, lemiančio ypač aukštas elektros kainas Lietuvoje.

Galiu priminti ir kitus dabartinės opozicijos „žygdarbius“. Kremlius labai nenorėjo,

kad Lietuva 2008–2012 metais imtųsi teisinių iniciatyvų perimti iš „Gazpromu“ dujotekijų vamzdžių nuosavybę (kurią prieš tai „Gazpromui“ perleido A. Brazausko Vyriausybė), todėl kairioji opozicija tuo metu organizavo interpeliaciją ministrui A. Sekmokui; Kremlius labai nenorėjo, kad Lietuva pasistatytų SGD terminalą Klaipėdoje, todėl kairieji organizavo visokias Skardžiaus komisijas tirti mūsų Vyriausybės veiksmus energetikoje ir terminalo statybos reikaluose; dar 2000 metais kairieji labai nenorėjo, kad Lietuva pasipriešintų „Lukoil“ siekiui užvaldyti Mažeikių naftą, todėl dar ilgai tapė konservatorių Vyriausybės narius po prokuratūros ir teismus, kodėl šie išdrįso pasirašyti sutartį su amerikiečių „Williams“ kompanija.

Tokia nuolat pasikartojanti kairiųjų silpnė yra tiesiog liga, kuri reguliariai paąstrėja, kai Kremlui to prireikia.

Situacija elektros ir dujų sektoriuje kaimyninėse valstybėse daro poveikį ir kainoms mūsų šalyje. Norint situaciją pakeisti, turbūt veiksmų reikia imtis visos ES mastu?

Po vieną Europos valstybės „Putino žiemos“ nepergyvens, todėl ES turi veikti ►

kartu. Rugsėjo pabaigoje energetikos ministrai jau sutarė dėl svarbių priemonių: elektros vartojimo mažinimo, ypač piko metu, viršpelnų ribojimo tiems elektros gamintojams, kurie elektrą gamina pigiai, o parduoda brangiai. Lietuvai pavyko išsiderėti labai svarbią nuostatą, jog elektrą importuojančios valstybės (Lietuva) gaus dalį viršpelnų iš elektros gamintojų. Be to, diskutuojama, kaip atpiginti dujas: kitaip skaičiuojant kainas, perkant dujas visiems kartu, nustatant perkamų dujų kainos viršutinę ribą.

Žinoma, net ir su visais šiais sprendimais europiečius šią žiemą greičiausiai pasieks labai aukštos sąskaitos už šildymą ir elektrą. Europoje kyla diskusijos, jog europiečiai šią krizę turėtų pasitikti solidariai. Štai neseniai Europos Sąjungos svarbiausioje žiniasklaidoje buvo paskelbtas dviejų svarbiausių ES Komisijos komisarų (Thierry Breton, atsakingo už Bendrosios rinkos reikalus, ir Paolo Gentiloni, atsakingo už ekonomiką), Komisijoje atstovaujančių Prancūzijai bei Italijai, atviras laiškas, kuriame jie pareikalavo, kad ir energetikos krizei įveikti, taip pat ir piliečių gyvenimą palengvinančioms subsidijoms mokėti, būtų naudojamos ES lėšos – taip, kaip jos buvo naudojamos pandemijos metu. Europos Parlamentas taip pat paragi-

no ES Komisiją ir Tarybą iš naujo imtis įgyvendinti per pandemiją sukurtą finansinės paramos SURE mechanizmą, kuris sudarė galimybes krizės laikotarpiu mokėti trumpalaikes subsidijas darbuotojams ar padėjo išsaugoti darbo vietas versluose, kurie patyrė didelių finansinių sunkumų. Bendram skolinimuisi pritaria ir Europos Komisijos vadovė U. Von der Leyen.

Šio klausimo baigtis sprendžiasi Europos Vadovų Taryboje, kurioje dalyvauja Lietuvos Prezidentas. Deja, atrodo, jog didžiųjų ES valstybių vadovams bendrą sutarimą rasti sudėtinga. Lietuvos Prezi-

Deja, atrodo, jog didžiųjų ES valstybių vadovams bendrą sutarimą rasti sudėtinga.

dentas turi visas galimybes ir privalo pareikalauti, kad tokios pat priemonės būtų įgyvendintos ir šios, energetinės krizės laikotarpiu. Ypač, kad tai yra europinio masto krizė. Taip Prezidentas galėtų pasirūpinti, kad Lietuva, kaip ir per praeitą krizę, gautų nemažai lėšų (kelis milijardus eurų) šiai krizei įveikti. Prieš neformalų Europos vadovų susitikimą Prahoje

Lietuvos Prezidentas žadėjo išsakyti tokią poziciją.

Jūsų paminėtos priemonės daugiausiai skirtos sušvelninti situaciją šią žiemą. Tačiau po šios žiemos bus dar daug žiemų. Kokie turėtų būti mūsų ilgalaikiai sprendimai energetikoje?

Europos Sąjunga (ir Lietuva) turi dar ryžtingiau skelbti ir įgyvendinti ilgalaikę strategiją, kuri apimtų bent kelis elementus. Pirma, artimiausiu metu reikia pakeisti Rusijos dujas dujomis iš kitų regionų ir taip net ir Vokietiją padaryti nepriklausoma nuo Kremliaus. Antra, per artimiausią dešimtmetį nuo dujų ir naftos energetikos Europos Sąjunga tiesiog privalo pereiti prie vėjo, saulės ir vandenilio energetikos. Tokios strategijos įgyvendinimas yra svarbus ne tik Europos kovoje su klimato kaita, tačiau tai taip pat leistų Europai galutinai atsisakyti priklausomybės nuo geopolitinių Kremliaus įtakų. Be to, tai leistų Europai esmingai padėti Rusijai transformuotis link demokratijos ir europietiško vystymosi kelio – be naftos ir dujų eksporto į Europą (Vakarų pasaulį) dabartinis autoritarinis Kremliaus režimas nesugebės išlikti, nes be naftos ir dujų eksporto neišliks ir dabartinė Rusijos ekonominė struktūra, sukurianti pagrindą autoritarinei valdžios struktūrai. ■

Europos Parlamento nuotr.

ELP frakcijos vicepirmininkė R. Juknevičienė pristatė svarbiausius prioritetus užsienio reikalų ir saugumo srityje 2024 metams

Europos liaudies partijos (ELP) frakcijos vicepirmininkė Rasa Juknevičienė Kretoje vykusiame išvažiuojamajame posėdyje (studijų dienoje) pristatydamą kolegoms frakcijos prioritetus užsienio reikalų ir saugumo srityje apžvelgė situaciją Europos žemyne bei pasaulio politikoje ir išskyrė svarbiausius aspektus.

Vieną kartą Vakarai jau suklydo, diagnozuodami Putino politiką. „Pritariu tam. Ši klaida stipriai prisidėjo, kad šiandien Europos žemyne vyksta kruvinas karas ir tai, kad europiečių laukia nelengva Putino žiema“, – sakė EP narė.

Kalbėdama ji pažymėjo, kad nuo vasario 24 dienos įvyko neįtikėtini pokyčiai mūsų pačių mąstysenoje.

„Pamenu savaitę iki karo, kai Ukraina jau prašė mūsų rezoliucijos su straipsniu apie ES kandidatės statusą. Tuomet daugumai toks prašymas atrodė beveik kaip iš kosmoso. Šiandien tai jau nuspręsta ir Europos liaudies partijos lyderystė čia buvo svarbi“, – akcentavo R. Juknevičienė.

Ji svarstė, kokius prioritetus būtume dėlioję, jei Putinas būtų paėmęs Ukrainą per

tris dienas, kaip planavo, taip pat – kokia būtų Europa, koks būtų pasaulis?

„Taip, šiandien jau žinome tuos baisumus, kurių dar nežinojom vasarį, laukia naujos atakos. Tačiau atvertas pūlinys yra perspektyva pasveikti. Jį reikia išvalyti, ▶

» Atvertas pūlinys yra perspektyva pasveikti. Jį reikia išvalyti, reikia stiprių vaistų pažeistiems audiniams.

reikia stiprių vaistų pažeistiems audi- niams. Tačiau daug blogiau būtų, jei pū- lins plėstųsi ir diktatūros infekcija užval- dytų didelę dalį Europos žemyno“, – teigė R. Juknevičienė.

Rusijos karas prieš Ukrainą yra ir mūsų karas

Pasak europarlamentarės, svarbiausia su- tarti, kad Rusijos karas prieš Ukrainą yra ir mūsų karas, Rusija nėra ta galybė, ku- rios mes turime bijoti.

„Ukraina yra viena iš kertinių viso Euro- pos žemyno valstybių, kuriai privalome

Ukraina yra viena iš ker-
tinių viso Europos žemy-
no valstybių, kuriai priva-
lome padėti tapti laisvės
ir demokratijos flagmanu
visame regione, įskaitant
Baltarusiją ir Rusiją

padėti tapti laisvės ir demokratijos fla- gmanu visame regione, įskaitant Baltaru- siją ir Rusiją“, – pažymėjo ELP frakcijos vicepirmininkė.

Jos įsitikinimu, šiuo metu vyksta antrasis buvusios SSRS imperijos byrėjimo eta- pas.

„Jis neišvengiamas, todėl ES turi būti pa- siruošusi priimti šį Europos suvienijimo iššūkį“, – sakė R. Juknevičienė.

Be to, anot EP narės, turime sutarti, kokią Rusiją norime matyti po to, kai Ukraina laimės šį karą. Ji pasiūlė priimti drąsų iššūkį ir padaryti viską, kad Rusi- ja taptų neagresyvia, normalia valstybe, galinčia pretenduoti į demokratinį vysty- mąsi. Tai yra būtina sąlyga visos Europos saugumui.

R. Juknevičienė taip pat teigė, jog turime siekti teisingumo – tam būtina sukurti specialų tribunolą dėl agresijos nusikalti- mų. Kitaip mūsų žodžiai „Niekada dau- giau“ bus tušti.

Kalbėdama apie prioritetus dėl Ukrainos, ji pažymėjo, kad šaliai reikia padėti laimė- ti karą prieš Rusiją kuo greičiau, todėl turi

būti teikiama visa įmanoma karinė pagal- ba. Be to, Ukrainai reikalinga atstatymo ir atsigavimo pagalba ir suteikta narystė ES ir NATO artimiausiu įmanomu laiko- tarpiau.

Dėmesys Kinijai ir Afrikai

Savo kalboje R. Juknevičienė taip pat sky- rė dėmesio ES vystymosi ir plėtros temai.

„Vakarų Balkanai ir kitos Rytų partne- rystės šalys – tai abu regionai, kurie yra vienodai svarbūs mums patiems“, – sakė ELP frakcijos vicepirmininkė.

Ji teigė, jog ateityje Europos Sąjunga turi pati reformuotis, kad institucijos būtų pasirengusios plėtrai. Be to, reikia keisti sprendimų priėmimo mechanizmą Ta- ryboje. Pasak europarlamentarės, ES yra žmogaus teisių, laisvės ir demokratijos bastionas.

Apžvelgdama santykius su Kinija, R. Juknevičienė pabrėžė, kad svarbūs du momentai: pirma, ES ir JAV požiūris ir veiksmai turi būti sukoordinuoti. Antra, Taivanas yra Azijos Ukraina.

„Demokratinio Taivano svarba Azijai yra tokia pat, kaip Ukrainos likimas Europos

Demokratinio Taivano
svarba Azijai yra tokia
pat, kaip Ukrainos liki-
mas Europos žemyno
saugumui ir demokratijai

žemyno saugumui ir demokratijai“, – pa- žymėjo ji.

Ji taip pat savo kalboje išskyrė Afriką, kaip tradiciškai vieną iš svarbių Europos liaudies partijos prioritetų.

„Rusijos karas atskleidė, kad dezinforma- cija, melas veikia. Rusijai pavyko paskleis- ti savo melą apie nacius Ukrainoje dauge- lyje Afrikos valstybių, Lotynų Amerikoje, Azijoje. Ir dabar Kremlius tuose žemy- nuose bando telkti antvakarietišką koa- liciją“, – sakė R. Juknevičienė.

Todėl, jos teigimu, „mes turime būti sti- presni ir patrauklesni“.

Nugalėjus Putiną Ukrainoje, pasikeis si- tuacija ir šiose pasaulio dalyse, tačiau tai nereiškia, kad mes neturime atlikti savo namų darbų.

ES turi žymiai rimčiau žiūrėti į savo gynybinius pajėgumus

Kalbėdama apie saugumo ir gynybos po- litikos dimensiją EP narė pabrėžė, kad Rusijos karas prieš Ukrainą parodė, kad ES nėra pajėgi atremti rimtų konvencinių grėsmių.

„Europos žemyne svarbiausią vaidmenį suvaidino JAV ir Didžioji Britanija. Suo- mija ir Švedija stoja į NATO. Tai parodė, ką apie saugumo situaciją Europoje mano piliečiai“, – sakė R. Juknevičienė.

Pasak jos, anksčiau daug buvo kalbėta apie Europos kariuomenę, tačiau šian- dien Europa turi kariuomenę – tai Ukrai- nos kariuomenę.

„Neišvengiamai tai pakeis iki karo buvu- sios diskusijos esmę. Nėra abejonių, kad

Neišvengiamai tai pakeis
iki karo buvusios diskusi-
jos esmę. Nėra abejonių,
kad ES turi žymiai rim-
čiau žiūrėti į savo gynybi-
nius pajėgumus

ES turi žymiai rimčiau žiūrėti į savo gy- nybinius pajėgumus“, – pažymėjo ELP frakcijos vicepirmininkė.

Be to, ji teigė, kad Europos liaudies par- tija turi tapti saugikliu ir pačia švariausia ES politine bendruomene.

Ji stebėjosi, koku būdu Serbijos dabarti- nė valdanti partija tapo asocijuota ELP nare. Partija, kurios Užsienio reikalų mi- nistras tik ką pasirašė sutartį su Lavrivu dėl užsienio politikos derinimo?

ELP frakcijos vicepirmininkė teigė esanti tikra, kad po dabar vykstančios Ukrainos dalies aneksijos jau nėra vienas iš ELP par- tijos lyderių nebeapsilankęs aneksuotose teritorijose, kaip tai padarė kai kurie po- litikai, 2015 metais apsilankę Kryme ir pareiškę, kad viskas vyko demokratiškai. ■

Liudas Mažylis. ES ateitis – visiškai rusiško iškastinio kuro embargas ir Žalioji kursas

Ukrainoje Rusijos agresija tęsiasi jau daugiau nei 8 mėnesius. Karo aukų bei nusikaltimų kontekste ES stengiasi ir toliau išlikti vieninga bei ryžtinga, remia demokratijos pergalę prieš totalitarinius režimus. O tuo pačiu metu ir pačią ES kamuoja energetinė krizė, ruošiamasi galimai nelengvai žiemai. Ir dar šalia to Europos Parlamente įsibėgėja ES Žaliojo kurso teisėkūra. „Susitikimuose su žmonėmis kartais pasigirsta abejonių, ar tikrai Žaliojo kurso įgyvendinimas dabar priimtinas, kai piliečiams ir taip netrūksta iššūkių, – pastebėjimais dalijosi Europos Parlamento Aplinkos, visuomenės sveikatos ir maisto saugos komitete dirbantis prof. Liudas Mažylis. – Dabartinius energetinius iššūkius patiriame dėl ilgametės priklausomybės nuo rusiškų dujų, anglies bei naftos. Tai ilgainiui mes turime tapti pilnai energetiškai nepriklausomi. Šiai žiemai bus priimami sprendimai, kurie būtini sumažinti ekonominį šoką. O ilgalaikis tikslas turėtų būti atsinaujinanti energetika, pramonės perorientavimas nuo taršos į tvarumą.“

Gal galite pakomentuoti plačiau, kaip Rusijos veiksmai padarė įtaką energetikos situacijai ES?

Jau nuo kovo Kremlius dirbtinai mažino dujų srautus į Europą. Remiantis rugsėjo pabaigos duomenimis, Rusija per pastaruosius metus dujų tiekimą Europai sumažino 88 proc. Tai labai stipriai paveikė ir dujų kainą rinkoje. Todėl tokius Kremliaus žingsnius reikia vertinti tik kaip Rusijos kerštą dėl Vakarų

ir ES taikomų sankcijų. Didžiosios industrinės šalys, pirmiausia Vokietija, tiesiog nėra pajėgios įgyvendinti absoliutaus ir greito atsitraukimo nuo rusiškos energijos. Dar gegužę, priimdami Europos Parlamento rezoliuciją dėl Rusijos karo Ukrainoje socialinių ir ekonominių pasekmių ES, pritarėme, kad nedelsiant būtų įvestas visiškai Rusijos naftos, anglies, branduolinio kuro ir dujų importo embargas ir visiškai atsisakyta „Nord Stream“ 1 ir 2 dujotiekių. „Nord Stream 2“

dujotiekio sertifikavimas buvo sustabdytas. Kas su tais dujotiekiais įvyko paskui – puikiai žinome.

Tai kas šiuo metu yra daroma dėl to, kad energetikos kainos ES būtų suvaldytos?

Įgyvendinamas šiemet gegužę priimtas planas „REPowerEU“, kuris skirtas padidinti energetikos sistemos atsparumą ir diversifikaciją. Jis jau yra vykdomas. Pagrindinis siekis – užtikrinti dujų saugyklų pajėgumus ES ir taip pasiruošti žiemos sezonui. Požeminės dujų saugyklos valstybių narių teritorijoje iki 2022–2023 ▶

» Požeminės dujų saugyklos valstybių narių teritorijoje iki 2022–2023 metų žiemos turi būti užpildytos ne mažiau kaip 80 proc.

metų žiemos turi būti užpildytos ne mažiau kaip 80 proc. Šiuo metu šis planas įgyvendinamas sėkmingai. Taip pat Europos Komisija parengė energetikos kainų mažinimui skirtą ES priemonių rinkinį, kuriuo remiantis valstybės narės gali bendrais veiksmais tvarkytis su užklupusiais iššūkiais. Vienas iš siūlymų – tomis valandomis, kai elektra kainuoja daugiau, mažinti vartojimą bent 5 proc. Taip galima per šaltąjį sezoną sutaupyti bent 1,2 mlrd. kubinių metrų dujų ir nemenką pinigų sumą. Kartu mažintume priklausomybę nuo rusiškų dujų Europoje, o tuo pačiu ir Žaliojo kurso tikslus įgyvendintume.

Kita šiam sezonui skirta priemonė labiau apima valstybių biudžetų taupymą, kai nustatomos pelno „lubos“ tiems gamintojams, kurių sąnaudos nėra didelės: pavyzdžiui, atsinaujinančios ar branduolinės energijos. Komisijos siūloma „lubų“ riba – 180 eurų už MWh. O tas iki šiol gerai gyvenusių gamintojų viršpelnis būtų paskirstomas subsidijoms verslui ir vartotojams. Aišku, Lietuvai tai nėra reikšmingas veiksnys, nes mes elektros energiją importuojame. Tačiau gerai, kad

rugsėjo 30 dieną per ES energetikos ministrų susitikimą mums buvo numatyta išimtis ir turėsime sudaryti dvišalę sutartį iki gruodžio 1 d., pavyzdžiui, su Švedija, iš kurios importuojame elektrą, kad ji pasidalintų su mumis viršpelniu. Gerai, kad ES imasi bendrų veiksmų bandant bent kiek suvaldyti betikslę konkurenciją dujų rinkoje. Dabar Rusijos karo prieš Ukrainą akivaizdoje reikia bendro solidarumo tarp valstybių, bet reikia ir bendros strategijos įgyvendinimo, kad tokie energetinės krizės atvejai nepasikartotų. Taupymas, sąmoningas vartojimas yra viena iš

☞ Taupymas, sąmoningas vartojimas yra viena iš priemonių, bet svarbu, kad greta jų eitų ir strateginiai ilgalaikiai tikslai, išlaikoma vieninga politika atsiribojant nuo rusiškų dujų, naftos ir anglies bei pereinant prie Žaliojo kurso įgyvendinimo.

priemonių, bet svarbu, kad greta jų eitų ir strateginiai ilgalaikiai tikslai, išlaikoma vieninga politika atsiribojant nuo rusiškų dujų, naftos ir anglies bei pereinant prie Žaliojo kurso įgyvendinimo.

ES dar 2019 metais pristatė Žaliąjį kursą – ambicingą tikslą iki 2050 m. tapti klimatui neutraliu žemynu. Kokioje „stadijoje“ šiuo metu yra Žaliasis kursas, kokie teisės aktai jau priimti Europos Parlamente?

Pernai liepą buvo patvirtintas Europos klimato teisės aktas, kuriuo įsipareigojame kurti ir pritaikyti teisėkūrą, reikalingą Žaliojo kurso įgyvendinimui. Taip atsirado tarpinis siekis – iki 2030 m. grynąjį išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį sumažinti bent 55 proc., lyginant su 1990 metais. Šis pasirengimo įgyvendinti 55 proc. tikslą priemonių rinkinys, labiau pažįstamas kaip „Fit for 55“ paketas, apima su pramone, energetika, jūrų, oro ir žemės transportu ir net namų ūkiais susijusius teisės aktus. O šią vasarą jau turėjome ir pirmuosius balsavimus, kurių metu išreiškėme Europos Parlamento poziciją dėl pirmųjų 8 šio paketo teisės aktų. ►

www.unsplash.com nuotr.

Politinių aistrų čia netrūko. Iš pradžių ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos pokyčius numatantis teisės aktas buvo atmetas. Tai įvyko dėl kitų frakcijų emocinio „žalinimo“, bet ne tyrimais paremto sprendimo. Kadangi šis teisės aktas yra glaudžiai susijęs su Pasienio anglies dioksido korekciniu mechanizmu bei Socialiniu klimato fondu, tai sutarimo ir dėl jų nebuvo rasta. Galiausiai jie buvo patvirtinti. Taip pat buvo palaimintos ir kitos „Fit for 55“ dalys: dėl ES aviacijos apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos peržiūros; Tarptautinės aviacijos išmetamo anglies dioksido kiekio kompensavimo ir mažinimo sistemos; Žemės naudojimo bei keitimo ir miškininkystės; lengvųjų automobilių ir furgonų išmetamo CO2 normos bei Valstybėms narėms nustatomų įpareigojimų sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų metinį kiekį (Pastangų pasidalijimo reglamento). Nors kai kur numatomi sprendimai dėl šių dalių įgyvendinimo bent jau man ir mano frakcijai atrodo „ribiniai“. Šie pranešimų projektai parengti

remiantis Europos Komisijos siūlymais. Taigi, po mūsų svarstymų, dabar galutinį sprendimą turės priimti Taryba. Tikiuosi, bendro sutarimo bus prieita greitai.

Jau minėjote, kad Žaliojo kurso aktualumas karo Ukrainoje kontekste įgauna dar didesnę reikšmę. Bet bendros politinės valios iššūkių, panašu, netrūksta?

Taip, anksčiau įvardinau tik kelis svarbiausius aspektus, susijusius su tarpiniu Žaliojo kurso tikslu iki 2030 m. sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų taršą iki 55 proc. Daug kitų „failų“, pavyzdžiui, susijusių vien su energetika, dar plenarinę sesiją pasieks iš skirtingų Parlamento komitetų. Vėl ieškosime bendros pozicijos. Nors šiuo metu ES ir visas pasaulis išgyvena infliaciją ir galbūt šie sprendimai neatrodo tokie populiarūs, bet, mano nuomone, jie yra savalaikiai ir net būtini. Džiaugiuosi, kad ES, nepaisant visų sunkumų, laikosi Žaliojo kurso siekio, kuris, vykstant Rusijos totaliniam karui prieš Ukrainą, tampa kaip niekada aktualus.

ES jau dabar patiria nedemokratiškus Rusijos ir Baltarusijos režimų spaudimą ir susiduria su informaciniu karu, nukreiptu prieš Žaliąjį kursą. O ką jau kalbėti, kokią žalą Rusijos karas prieš Ukrainą daro net tik besiginančiai nepriklausomai valstybei, jos žmonėms, bet ir pačiam klimatui. Turime nustoti ES mokėti už dujas, naftą ir anglį bei taip finansuoti Kremliaus režimo karo mašiną. Ilgalaikėje perspektyvoje ekonomikos ir energetikos perorientavimas nuo iškastinio kuro prie modernių technologijų ir atsinaujinančios energetikos padėtų pasiekti visišką nepriklausomybę nuo rusiškų dujų, naftos ir anglies.

Turbūt labiau nei energetikos kainos mus neramina Rusijos kariniai netgi teroristiniai veiksmai Ukrainos atominėse elektrinėse. Jūs aktyviai pasisakote šia tema, gal galėtumėte pakomentuoti plačiau situaciją?

Diena po dienos Zaporізької AE laikosi milžiniška įtampa: tiesioginiai karo veiksmai vyksta pačioje elektrinės teri- ►

torijoje. Ir aš, ir kiti Europos Parlamento nariai ne kartą įspėjome apie tai. Mums buvo atsakoma, kad visos viltys – į TATENA (Tarptautinės atominės energetikos agentūros) atstovų vizitą. Sunku buvo su tuo nesutikti. Pagaliau rugsėjo pradžioje tas ilgai lauktas TATENA vizitas įvyko. Jo išvados nebuvo itin originalios – dabartinė situacija nepatenkinama, toliau yra keliama nuolatinė grėsmė branduolinei saugai, kas gali sukelti radiologinių padarinių Ukrainai ir Europai. Į Europos Komisiją ir Tarybą dėl pavojingų Rusijos karinių pajėgų veiksmų Zaporožės atominėje elektrinėje konkrečiai kreipiausi liepą. Jau tuomet, remiantis turėtomis žiniomis, buvo aišku, kad daugiau nei 500 Rusijos karių naudojo teritoriją kaip strategiškai palankią vietą atakoms. Dar atsiranda ir branduolinio terorizmo galimybė ne tik specialiai ar netyčia sukelti branduolinę avariją, tačiau ir pardavinėti juodojoje rinkoje radioaktyvias medžiagas. O ką jau kalbėti apie fizinį ir psichologinį smurtą prieš darbuotojus ir jų šeimas. Todėl kreipdamasis į Komisiją ir Tarybą reikalavau ir dabar reikalauju abso-
liutaus ir besąlygiško spaudimo Rusijai taikant naujas ekonomines sankcijas, be kita ko, konkrečiai, ir dėl branduolinio terorizmo. Juk nepanašu, kad Rusija savo noru paliks strategiškai patogią Zaporožės AE. Komisijos atsakymas buvo toks, kokio ir galima buvo tikėtis: ES teikia visapusišką paramą Ukrainai branduolinės ir radiacinės saugos srityje ir jau pareikalavo visus Ukrainos branduolinius objektus grąžinti visapusiškai Ukrainos eksploatacinei ir reguliuojamajai kontrolei. Tačiau konkrečių veiksmų, tai yra sankcijų Rusijai, nebuvo siūloma.

Tolesnis dislokuotų Rusijos pajėgų buvimas Zaporožės AE yra „tikinti laiko bomba“. Tarptautinės organizacijos, iš kurių Rusija yra ne kartą išsityčiojusi, turi didinti spaudimą tai visko kaltininkei valstybei. Misiijos ataskaitoje esama teiginių, jog Rusija yra okupavusi Zaporožės AE, nors dažnai minima kad tiesiog „perėmusi kontrolę“. Situacijos kaltininkas daugiau negu aiškus, tad ir situacijos vertinimai turėtų būti politiškai vienareikšmiški. Černobylio AE kontrolę ukrainiečiams pavyko susigrąžinti be katastrofiškų padarinių, o dabar privalu,

kad atitinkamai išsispresėtų ir susigrąžinus Zaporožės AE saugumo situacija. Tačiau ar šiuo metu TATENA ir JT siūloma apsaugos zona gali tapti realybe – atsakymo nėra. Vėlgi, jei į elektrines būtų pasikėsinama, tai turėtume ir branduolinį pavojų

☞ Jei į elektrines būtų pasikėsinama, tai turėtume ir branduolinį pavojų gyvybėms, ir tragišką energetikos situaciją Ukrainoje, ir ekologinę katastrofą. Tai yra visiškas branduolinis terorizmas.

gyvybėms, ir tragišką energetikos situaciją Ukrainoje, ir ekologinę katastrofą. Tai yra visiškas branduolinis terorizmas.

Užsiminėte apie ekologinę katastrofą Ukrainoje, iki šiol apie tai mažai tebuvo kalbama...

Ukrainos Aplinkos apsaugos ir gamtos išteklų ministerijos duomenimis, Rusijos invazijos žala aplinkai Ukrainoje šiuo metu vertinama maždaug 36 milijardais eurų. Taip pat Ukrainoje sukeltos oro taršos sąskaita kol kas siekia apie 25 mlrd. eurų, o dar 11,4 mlrd. eurų sudaro dirvožemiui padaryta žala. Spalio 3 d. Europos Parlamento Aplinkos, visuomenės sveikatos ir maisto saugos komiteto posėdyje Ukrainos aplinkos apsaugos ir gamtos išteklų ministras Ruslanas Striletsas patikino, kad Europos Žaliojo kurso principai turėtų būti įtvirtinti visuose būsimuose dokumentuose, atkuriant Ukrainą, Rusijos karo veiksams pasibaigus. Rusija nuolatos bombarduoja kritinę civilinę infrastruktūrą: naftos perdirbimo gamyklas, chemijos gamyklas, energetikos objektus, pramoninius sandėlius ir vamzdynus. Dėl to šalies oras, vanduo ir dirvožemis tapo užteršti nuodingomis medžiagomis, kurias identifikuoti ir pašalinti prireiks daugybės metų bei nemenkų finansinių išteklių. Dėl įvairių nuodingų medžiagų, patekusių į gruntinį vandenį, gali kilti ilgalaikių pavojų sveikatai bei išsivystyti ligos, pavyzdžiui, vėžys, kvėpavimo ligų sutrikimai. Tiesioginį pavojų visuome-

nės sveikatai sukelia šaudmenų liekanose esančios pavojingos medžiagos, kurios nuteka į gruntą ir turi įtakos paviršinio bei požeminio vandens kokybei. Riziką kelia su amunicija susiję sunkieji metalai. Žala aplinkai akivaizdi, tačiau jos mastą kol kas dar sunku išmatuoti. Prireiks daug laiko išminuoti laukus, surinkti visą karinę techniką ir amuniciją bei ją utiliizuoti. Apskaičiuota, kad dėl vandens tiekimo infrastruktūrai padarytos žalos 1,4 mln. žmonių Ukrainoje šiuo metu neturi prieigos prie švaraus vandens, o dar 4,6 mln. žmonių turi ribotą prieigą. Karinės operacijos taip pat smarkiai padidino atliekų kiekį, o dauguma jų toksiškos ir negalės būti paprastai pašalintos. Apgadintos ar paliktos karinės transporto priemonės ir įranga, sviedinių fragmentai, civilinės transporto priemonės, statybinės šiukšlės, nesurinktos buitinės ir medicininės atliekos. Dėl nuolatinių Rusijos apšaudymų gamtos objektai ir miškai kenčia nuo gaisrų. Teigiama, kad dėl Rusijos karinės veiklos nukentėjo 900 saugomų Ukrainos gamtos teritorijų, o nuo karo pradžios paveikta apie 1,2 mln. hektarų arba apie 30 proc. visų saugomų Ukrainos teritorijų. Tai yra tikriausias ekologinis terorizmas. Ukrainos Aplinkos apsaugos ir gamtos išteklų ministras EP Aplinkos, visuomenės sveikatos ir maisto saugos komiteto posėdžio metu pasakė, kad Ukraina planuoja steigti valstybinę agentūrą, kuri valdytų nacionalinius parkus. Tai taptų platforma dialogui su ES valstybėmis dėl saugomų gamtos teritorijų atkūrimo klausimų. Vis dėlto viena iš svarbiausių ir tiesioginę grėsmę gyvybei keliančių problemų yra mano jau minėta katastrofos grėsmė. Spalio 11 d. TATENA vadovas Rafaelis Grossi lankėsi Sankt Peterburge, kur susitiko su Putinu. Numanoma buvo bandoma Putiną įtikinti, kad aplink Zaporіжios atominę elektrinę būtina skubiai sukurti apsaugos zoną. Žinoma, Kremlius į tai neatsižvelgė, nes tie patys saugos pažeidimai kartojosi ir toliau. Tad, kol Rusija nebus sustabdyta karo lauke, jokia tarptautinė agentūra negalės užtikrinti branduolinės saugos. O taip pat dar kartą pasikartosiu, kad be naftos, dujų ir anglies iš Rusijos embargo bei Žaliojo kurso įgyvendinimo – negalime įsivaizduoti energetinės ES ateities. ■

Romas Švedas. Putinas nori sušaldyti Europą

Romas Švedas – VU TSPMI dėstytojas, energetinio saugumo ekspertas

Artėja žiema, baiminamasi, kad ji bus sunki dėl to, kad Rusija naudoja energetiką kaip ginklą – užsuka dujas valstybėms, rugsėjo pabaigoje įvyko neaiškūs „Nord Stream“ dujotiekių sprogimai. Ar pakankami ES veiksmai kalbant apie vadavimąsi iš energetinės priklausomybės nuo rusiškų energetinių išteklių? Kokios žiemos galime tikėtis?

Didžiausia aktualija šiandien yra ta, kad Putinas eina *va bank* visomis prasmėmis – karine ir energetine. Agresorius energetiką naudoja kaip ginklą. Tai reiškia, kad jis nori nutraukti energijos tiekimą Europai ir sušaldyti visą Europą. Kaip tai paaiškinti?

Putinas nuolat mažino gamtinių dujų tiekimą Europai, bet negalėjo šiaip nutraukti gamtinių dujų tiekimo, kadangi yra netesybės ir didžiulės baudos už nepa-

tiektų gamtinių dujų kiekius. Pavyzdžiui, tokios šalys kaip Italija, kurios smarkiai priklauso nuo rusiškų gamtinių dujų, buvo pasiryžusios paduoti *Gazprom'ą* į tarptautinius arbitražus ir pan. Tai grėstų milijardinėmis baudomis, nes tai yra žala ekonomikai.

Putinas jau daugiau kaip metus mažina gamtinių dujų tiekimą prisidengdamas įvairiomis priežastimis. Mažino tiekimą į požeminių gamtinių dujų saugyklas, taip pat neturėdamas kitos išeities, esu įsitikinęs, Kremlius susprogdino *Nord Stream* dujotiekius. Tyrimas parodys labai greitai, ar čia sprogo iš vidaus, ar iš išorės. Tad labai didžiulė Šiaurės kryptis jau suardyta. Yra dar Pietų kryptis, per dujotiekį *TurkStream*. Iš viešų šaltinių žinome, kad ieškoma formalių priežasčių apriboti dujų tiekimą *TurkStream* dujotiekiu, neva dėl to, kad operatorius neatitinka techninių reikalavimų, kabina masi prie licenzijavimo ir pan. Tad Pietų

kryptį irgi ketinama apriboti. Lieka tik vienintelis kelias – tranzitas per Ukrainą, kurį galima laisvai nutraukti dėl to, kad vyksta karas. Taigi Putinas eina *va bank*, nes jis labai gerai supranta, kad jeigu jis gali dar ką nors padaryti, tai tik šią žiemą, kadangi kitai žiškai Europa bus smarkiai geriau pasiruošusi.

Mes Lietuvoje, Lietuvos žmonės, kalbėdami apie energetiką – kainas, kompensacijas ir kitus dalykus – turime suvokti, kad Kremlius puola Europą karine prasme ir kryptingai puola Europą, energetiką naudodamas kaip ginklą.

Nežinau, kokio proto reikia būti, kad išsprogdintum *Nord Stream* dujotiekius, į kuriuos investuoti milijardai. Tai yra labai rimta. Taigi visą Europą ketinama sušaldyti.

Žmonės turi suvokti, kad Kremlius puola Europą, įskaitant ir Lietuvą. ►

Kaip vertinate Lietuvos situaciją ir šalies energetinį saugumą šiame kontekste?

Lietuvos atveju, mes galvodavome, kad Kaliningradas yra tarsi mūsų draudimo polisas, nes dujų tranzitas per Lietuvą vyksta į Kaliningradą. Bet Kaliningradas nebėra mūsų draudimo polisas, nes Kremlius įgyvendino ir pabaigė Kaliningrado energetinės autonomijos užtikrinimo programą. Pirma, tai reiškia, kad jis pastatė lygiai tokį patį suskystintų gamtinių dujų (SGD) terminalą kaip ir Lietuva. Antra, jie turi požemines gamtinių dujų saugyklas. Trečia, pastatė papildomus elektros generavimo šaltinius, dabar jie turi berods tris dujines šiluminės elektrinės ir vieną kūrenamą anglimi. Tad dujas, anglį gali atsivežti per jūrą, jiems nebereikia tranzito geležinkeliu per Lietuvą ar dujų. Tai reiškia, kad Kaliningradas gali laisvai išgyventi be tranzito per Lietuvą, t.y. dujų tranzitas gali būti bet kada nutrauktas ir tai nėra mūsų

☞ Lietuva turi SGD terminalą ir jį laiku pasistatė bei tokiu būdu atrėmė Kremliaus energetines atakas prieš Lietuvą – šiai dienai yra esminis faktorius, užtikrinantis mūsų šalies energetinį saugumą.

draudimo polisas. Taigi tai, kad Lietuva turi SGD terminalą ir jį laiku pasistatė bei tokiu būdu atrėmė Kremliaus energetines atakas prieš Lietuvą – šiai dienai yra esminis faktorius, užtikrinantis mūsų šalies energetinį saugumą. Kuomet vyksta energetinis karas, pirmiausia reikia turėti energijos apskritai, užtikrinti, kad nesusaltų ligoninės, mokyklos ir tą užtikrinti bet kokia kaina. Ko žmonės nesupranta, tai kad turėdami energiją, jie rūpinasi kaina. Tačiau jie nepagalvoja, kad padėtis yra tokia, kad visa Europa kovoja, kaip bet kokia kaina turėti energijos apskritai. Jeigu pagalvotume apie tokią situaciją, kad neturėtume energijos iš viso – dujų, elektros – prasidėjus šildymo sezonui?

Tad mano žinia yra ta, kad Kremlius nori atkirsti energijos turėjimą/neturėjimą ir kad Lietuva, galvodama apie energetiką, galvotų pirmiausia apie tai, turime ar neturime energijos? O antras dalykas, kokia kaina? Tačiau mes pirmiausia kalbame apie tai, kokia jos kaina. Bet nepamirškime, kad turime ar neturime – yra labai svarbus dalykas. Nes tai, kas dabar vyksta, yra labai rimta.

Kaip vertinate Europos valstybių, Europos Komisijos pasiūlytas priemones ir veiksmus, siekiant suvaldyti energetinę krizę – energetikos įmonių viršpelnių ribojimą, naftos, dujų kainų lubas?

Europa mobilizuoja, imasi priemonių europiniu lygiu, o atskiros šalys turi imtis priemonių nacionaliniu lygiu. Europa imasi gerų priemonių europiniu lygiu, tai yra Lubos naftos, dujų kainoms. Klausimas, ar pavyks jas įvesti. Mano vertinimu, šios priemonės yra geros, Europos Komisijos siūloma priemonė dėl naftos ir dujų lubų būtų veiksminga. Reikia tokių priemonių, kurios būtų veiksmingos Kremliaus atžvilgiu ir nebūtų skylėtos, nes šiuo metu dėl išimčių Vengrijai, Vokietijai, sankcijos veikia ne iki galo. Tad dėl naftos turbūt sutars, dėl dujų gali nesutarti, nes yra valstybių, kurios nepriitaria. Mano vertinimu, tai nereiškia, kad nereikia kelti tokių iniciatyvų, jas reikia kelti ir reikia siekti to sprendimo. Kyla klausimas, ar reikia specifikuoti, ar ne dujų lubas elektros gamybai. Mano galva, tai bus sudėtinga atskirti, nes vieni dujas naudoja elektros gamybai, kiti – šilumos gamybai. Reikia uždėti lubas Kremliaus dujoms ir taškas, reikia spausti Europą, kad ji tokias priemones priimtų.

Daugelį neramina smarkiai pakilusios elektros kainos. Kaip pakomentuotumėte šią situaciją?

Kalbant apie elektros kainų suvaldymą, elektros kaina yra labai didelė. Lietuva yra išskirtinėje padėtyje, kadangi sustabdžius Ignalinos AE, iš elektros eksportuotojos Lietuva tapo elektros importuotoja ir procentine dalimi ji tapo didžiausia importuotoja Europos Sąjungoje (importuoja apie 75 proc. elektros). Kas labai gerai, nuo Ignalinos AE laikų sustabdymo, Lietuva pastatė papildomai elektros

jungtis sukurdamą naujus, papildomus kelius, kaip galima atgabenti elektros

☞ Kas labai gerai, nuo Ignalinos AE laikų sustabdymo, Lietuva pastatė papildomai elektros jungtis sukurdamą naujus, papildomus kelius, kaip galima atgabenti elektros energiją į Lietuvą.

energiją į Lietuvą. Tai – Lietuvos-Švedijos jungtis, Lietuvos-Lenkijos jungtis, o Estija pastatė Estijos-Suomijos jungtį, kadangi Baltijos šalys yra kartu. Tad vien vertus, blogai, kad Lietuva neturi savo bazinės generacijos, bet kita vertus – turi daug jungčių. Lietuvai tai yra gerai. Kadangi esame maža valstybė, kai nebuvo elektros trūkumo, Lietuvai to pakako, tačiau atsiradus elektros trūkumui visoje Europoje, Lietuvai to nepakanka. Tad Lietuva tomis jungtimis išsprendė elektros energijos tiekimo saugumą, nes mūsų vienintelės jungtys buvo su buvusia sovietų sąjunga. Taigi galime pasidžiaugti dėl laiku padarytų sprendimų ir įgyvendintų projektų, nes kaip dujų sektoriuje pastatė SGD terminalą, taip elektros sektoriuje pastatė naujas elektros jungtis. Tai nepaprastai svarbu ir tuo reikia pasidžiaugti, nes mėgstame save plakti. Tačiau šių jungčių irgi galėjo nebūti, jei laiku nebūtų buvę padaryti sprendimai, o ES nebūtų laiku finansavusi šių jungčių. Nes jungtys tarp mažų šalių yra paprastai ekonomiškai neatsiperkančios, o ES labai svariai remia tokius projektus finansiškai, jų įgyvendinimą. Tai buvo padaryta. Reikia vėlgi prisiminti, tie kurie bendradarbiavo ir gavo ekonominę naudą iš ryšių su Rusija, buvo nepatenkinti šiomis jungtimis bei kritikavo jų statybą.

Kalbant apie elektros kainas ir referuojant į ES Energetikos ministrų tarybos sprendimus, Lietuva pakliuvo į išskirtinę situaciją, nes neturi bazinės generacijos, o pasistatyti atsinaujinančios energetikos – saulės ar vėjo elektrinių – nespėjo, nes tai užtrunka. Visi sprendimai dėl viršpelnių Lietuvos atžvilgiu yra keistoki, nes Lietuva elektrą importuoja. Reikia pripažinti, ►

kad Lietuvos Vyriausybės ir Energetikos ministerijos pastangomis buvo išsidereta papildoma nuostata Lietuvai, t.y. tokioms šalims, kurios daug elektros importuoja, viršpelniai turi būti apskaičiuoti santykiu su tomis šalimis, iš kurių importuoja. Pagrindinė šalis, iš kurios mes importuojame, yra Švedija. Berods iki gruodžio 1 d. turi būti pasirašyti visi susitarimai su šia šalimi. Daug kas klausia, ar pavyks susitarti? Mano nuomone, Švediją reikia vertinti kaip tautą, kaip žmones, kurie yra mūsų kaimynai ir kuriais galima pasitikėti. Tai yra šalis, su kuria man teko daug dirbti ir derėtis. Iš mano patirties, sakyčiau, kad su švedais tikrai pavyks sutarti, jie yra racionalūs žmonės. Klausimas yra tik techninis – kokie yra kiekiai, kokie yra viršpelniai.

Situacija kartu su Europos sprendimais ir Europos lygiu priimtu sprendimu, kad viršpelniais būtų pasidalinama ne tik šalies viduj, bet ir tuomet, kai yra elektros importas/eksportas tarp skirtingų šalių – yra viena. Kita yra Vyriausybės sprendimai šalies viduje, kai kalbame dėl kompensacijų labiausiai pažeidžiamoms grupėms. Vyriausybė turi priimti sprendimus viduje, bet iškyla techninis klausimas, kaip identifikuoti ir pasiekti labiausiai pažeidžiamus asmenis? Nes vieniems

kompensuojama, kuriems galbūt nelabai reikia tos kompensacijos, o tiems, kuriems labiau reikia, galbūt nepakankamai kompensuojama. Ta problema visada yra, bet tikiu, kad Vyriausybė ras sprendimą. Gyventojams sprendimas bus rastas, ir dabar yra kompensuojama.

Klausimas rimtesnis yra kalbant apie verslus, čia yra rimta. Verslai signalizuoja, kad jau užsidaro ir bankrutuoja. Šioje vietoje aš pakankamai sprendimų nematau. Suprantame, kad Vyriausybė neturi kiekvieną kartą stipriai, tiesiogiai, atvirai remti verslo, ištikus krizėms, verslai turi ir patys pasiruošti. Iš kitos pusės, nereaguoti į krizes neišsina. Mano vertinimu, ko Energetikos ministerijai trūksta, tai trūksta elgesio krizės metu. Tai reiškia, kad nors energetikos krizė yra ne tokio masto kaip COVID krizė, bet tai yra krizė, kuri paliečia kiekvieną gyventoją ir kiekvieną verslą. Krizes reikia valdyti, tad aš pasigendu iš Energetikos ministerijos krizės valdymo. Tai yra vadovėliniai dalykai. Kas žmonėms baisiausia krizės metu, baisiausia yra nežinia, kai žmonės nežino, kokios yra kainos, kaip jas suvaldysime, kaip bus ateityje, ką man dabar daryti? Tuomet žmonės ir verslus apima baimė, jie prisigalvoja visokių dalykų. Tuos dalykus reikia valdyti. Ko palinkėčiau Energe-

tikos ministerijai – būti arti žmonių, arti verslo, reguliariai, vos ne kiekvieną dieną, kaip būdavo informuojama COVID krizės metu, kaip žmonėms elgtis, taip ir dabar reikėtų informuoti, kokia situacija. Informuokime žmones iš pirmo šaltinio, tiesiogiai, nuolatos, informuokime, kas bus, kas planuojama.

Ir čia aš ateinu prie energijos taupymo. Kai kas įvardija energijos taupymą kaip naują energijos šaltinį. Tai yra ta energija, kurią sutaupėi, yra saugi, nes ji yra pas tave. Energijos taupymo potencialas Lietuvoje yra labai didelis – tiek gyventojų tarpe, tiek versluose. Mūsų būstas dar daugumoje atvejų yra kiauras, o kai vėjas prapučia mūsų būstą, tai reikia, kad išpučia visą šilumą. Taip pat ir mūsų įrenginiuose.

Ko pasigendu iš Energetikos ministerijos – nepakanka vien tik parašyti programėlę, kaip galime sutaupyti energijos, tos programėlės jau buvo parašytos pavasari.

Energijos taupymui turėtų būti skiriamas išskirtinti dėmesys ir energetikos krizės valdymo kontekste nuolat, reguliariai turi būti komunikuojama su žmonėmis, kaip tą padaryti. ■

Ačiū už pokalbį.

Energetika. Svarbiausi faktai

Kiek mums reikia energijos?

Žmogui per dieną vidutiniškai reikia apie 2000 kilokalorijų energijos.

Lietuvoje per vieną dieną vidutiniškai suvartojama elektra turi tiek energijos, kiek iš maisto per dieną turėtų gauti daugiau nei 14 milijonų žmonių.

Vienos benzininio automobilio kelionės nuo Vilniaus iki Kauno metu suvartojamas kuras turi tiek energijos, kiek jos iš maisto per dieną turėtų gauti maždaug 4 žmonės.

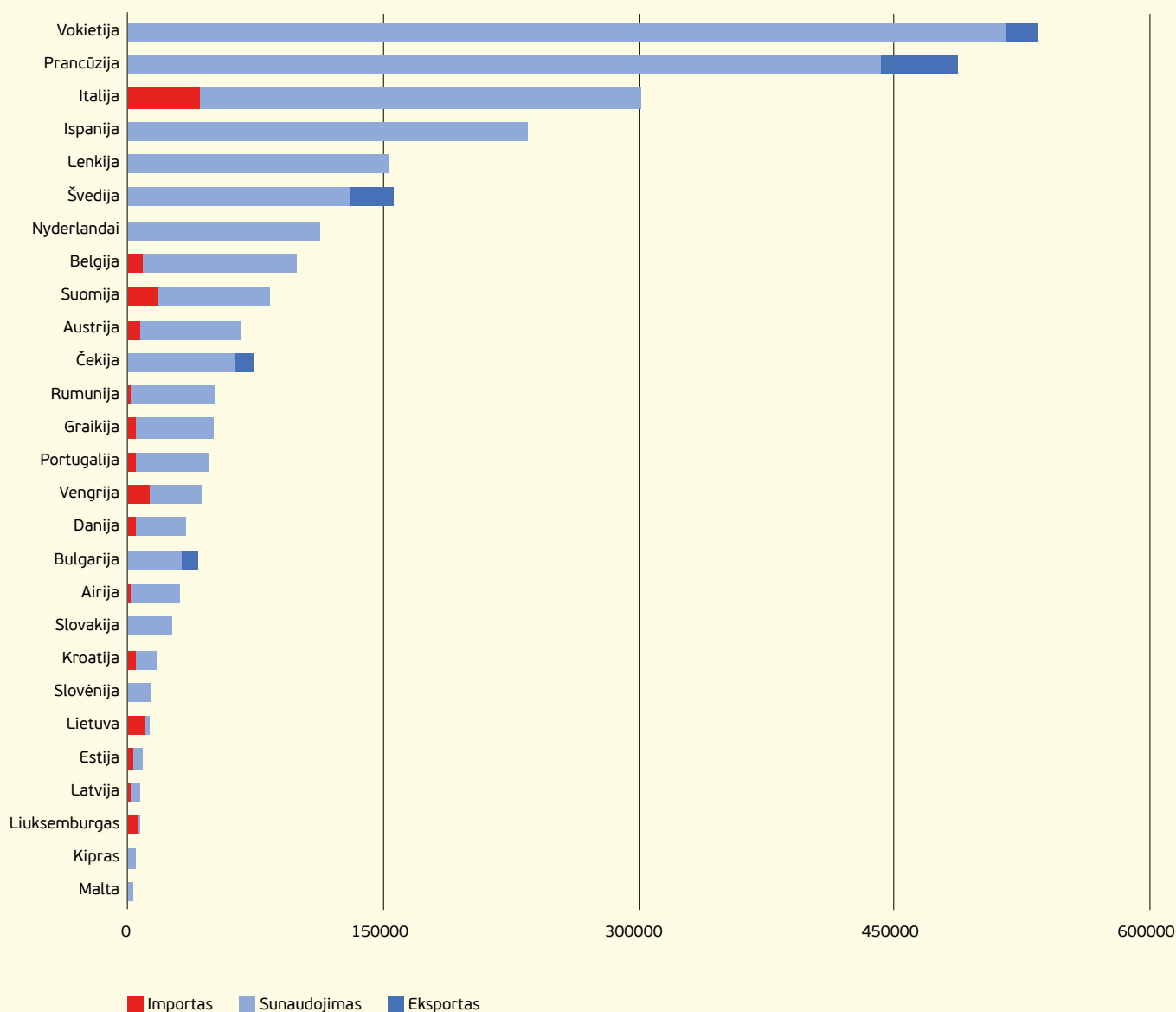
Elektra

Pagamintą elektrą labai sudėtinga „sundėliuoti“, todėl ji turi būti sunaudota praktiškai pagaminimo metu – tai apsunkina elektros rinkos veikimą: val-

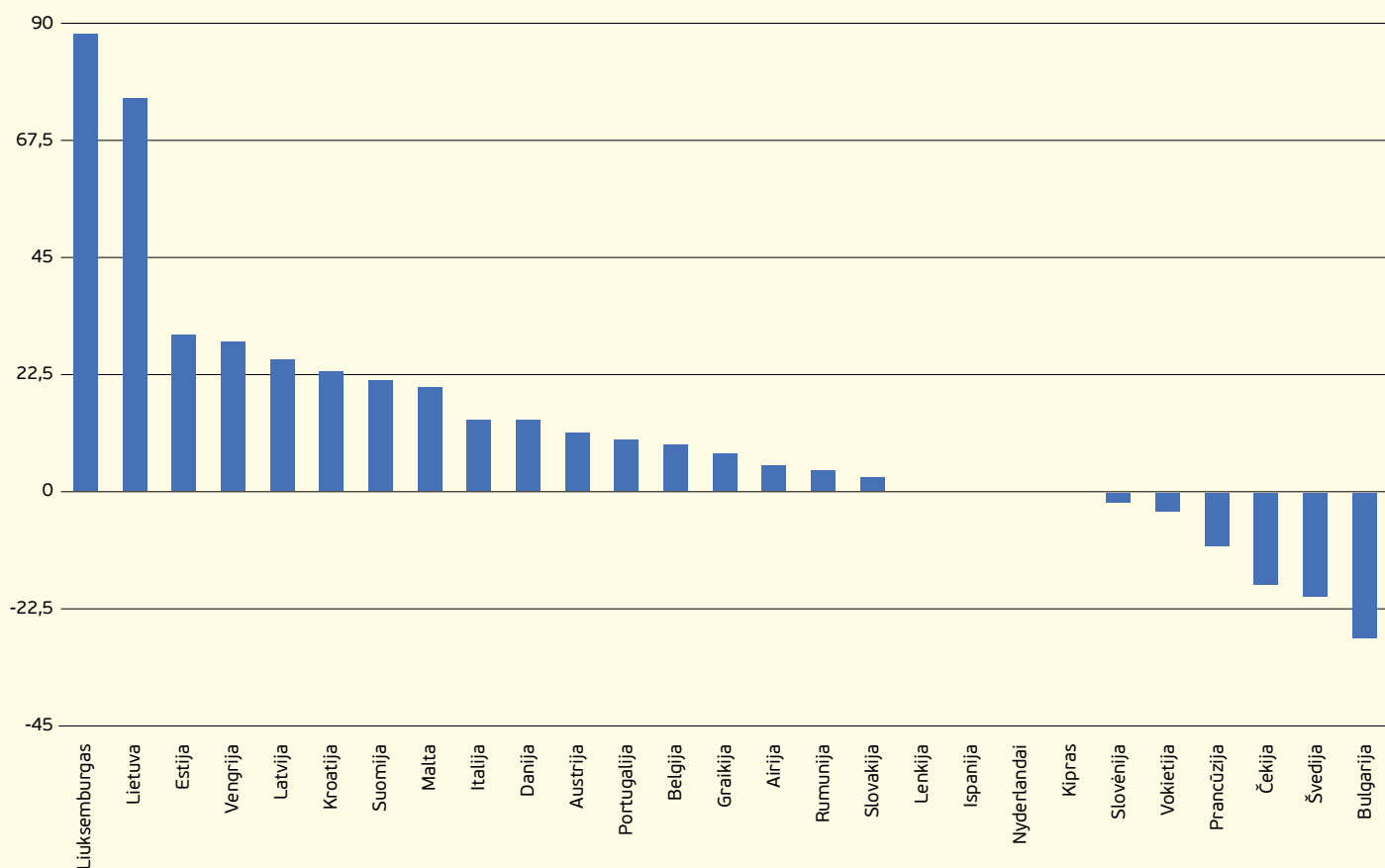
tybės reikalingą elektrą turi pasigaminti arba pačios, arba importuoti iš kaimynių, jei su jomis yra sujungtos elektros jungtimis. Lietuva elektros jungtimis

šiuo metu sujungta su Latvija, Lenkija, Švedija (povandeniniu kabeliu).

Elektros gamyba ir suvartojimas ES valstybėse, GWh

Elektros importo/eksporto dalis, lyginant su suvartojimu (2021 m.), proc.

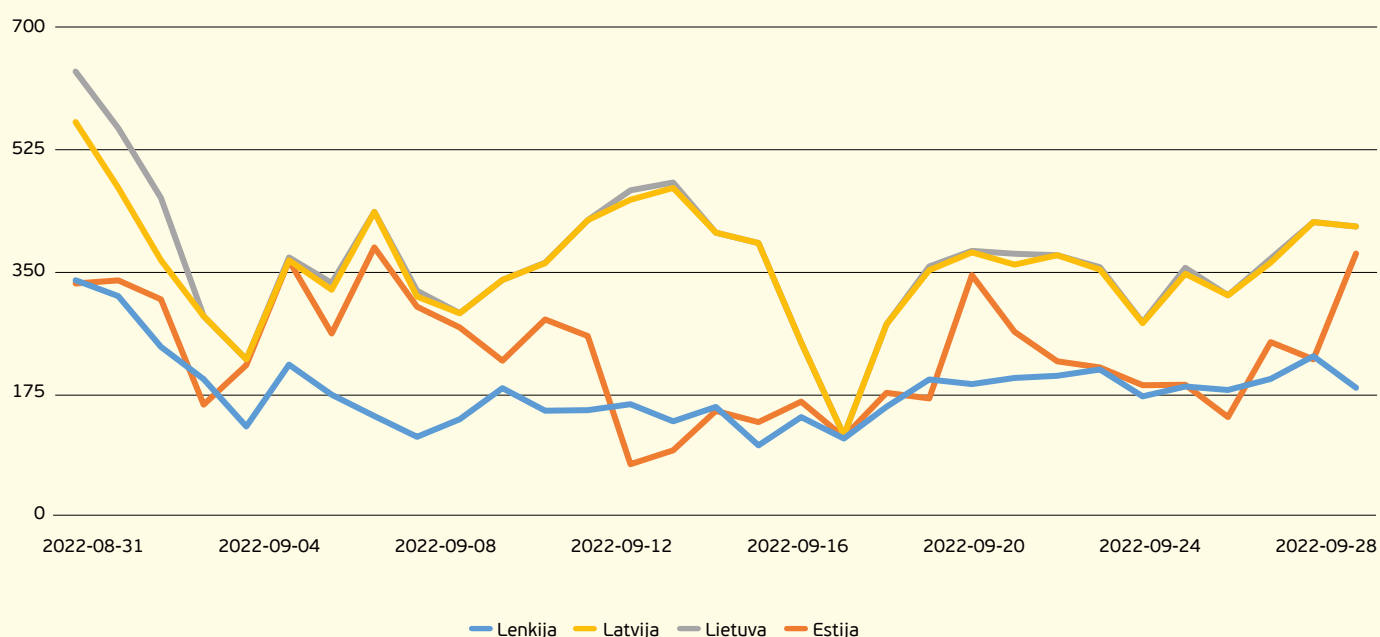

Lietuva kartu su kitomis Šiaurės Europos valstybėmis dalyvauja vieningoje elektros biržoje *NordPool*. Dalyvavimas vieningoje biržoje leidžia pirkti elektrą iš skirtingų šaltinių. Kita vertus, elektros kainos priklauso tiek nuo nuosavų gamybos pajėgumų, tiek nuo prognozuojamo poreikio kitose toje pačioje biržoje dalyvaujančio-

se valstybėse. Dėl šios priežasties trūkstant elektrą (šiuo metu pasigaminame tik maždaug ketvirtadalį reikalingos elektros energijos) Lietuva perka už kainą, kuri nustatoma atsižvelgiant ir į kitų daug elektros importuojančių valstybių (pvz., Vokietijos) poreikius. Pastaroji elektros krizė parodė, jog kainos nustatymo biržo-

je modelis turi trūkumų, ir ES valstybių atstovai derasi dėl šio modelio tobulinimo. Be to, ES lygiu imamas ir kitų priemonių: valstybės išsipareigojo sumažinti elektros vartojimą piko metu, o taip pat nustatytos tam tikros priemonės ribojant maksimalią elektros kainą.

Elektros kainos, kurias konkrečią dieną moka NordPool biržos dalyvės, Eur/MWh

Dujos

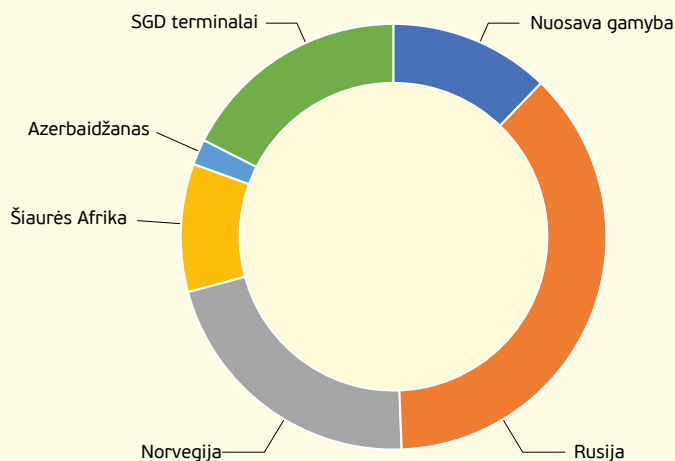
Europos Sąjungoje dujos naudojamos elektros gamybai, šildymui, transportui, pramonėje. Iki karo pradžios ES net daugiau nei trečdali jai reikalingų dujų importavo iš Rusijos, o kai kurių ES šalių priklausomybė nuo rusiškų dujų buvo itin didelė. Šiuo metu rusiškų dujų dalis Europos Sąjungoje nesiekia dešimtadalio reikalingo kiekio.

A. Kubiliaus vadovavimo Lietuvos Vyriausybei metu priimtas toliaregiškas sprendimas statyti SGD terminalą Klaipėdoje leidžia mums ne tik būti nepriklausomiems nuo rusiškų dujų importo, tačiau ir padėti dujomis apsirūpinti kaimyninėms šalims, visų pirma – Latvijai.

Prasidėjus karui, ir kitos ES šalys ėmėsi plėtoti SGD terminalus. Padidinus dujų vamzdynų su kitomis šalimis pralaidumą, pradėjus veikti naujiems SGD terminalams, aktyviau ėmus pildyti požemines dujų saugyklas bei sumažinus dujų suvartojimą, ES šią žiemą neturėtų pajusti dujų importo iš Rusijos nutraukimo.

Siekiant ir ateityje nepriklausyti nuo Putino šantažo ir užtikrinti orų europiečių gyvenimą, Europos Sąjungoje pradėtos diskusijos dėl elektros ir dujų kainų nustatymo taisyklių peržiūros, bus aktyviau skatinama energijos iš atsinaujinančių išteklių gamyba, bus ieškoma alternatyvių energijos tiekimo šaltinių, o taip pat dar didesnis dėmesys bus skiriamas energijos taupymui.

ES apsirūpinimo dujomis šaltiniai, 2021

Dujų importas į ES pagal šaltinius (šaltiniai: Eurostat, IEA)

Europos Sąjungos apsirūpinimo gamtinėmis dujomis šaltiniai
(šaltinis: <https://www.bruegel.org/dataset/european-natural-gas-imports>)

Kodėl Lietuvoje ir visoje Europoje drastiškai išaugo energijos išteklių kainos?

Spartus energijos išteklių kainų augimas – ne tik Lietuvos ir Baltijos regiono problema. Vokietija, Prancūzija, Jungtinė Karalystė ir kitos šalys susiduria su dideliu kainų šuoliu.

- Dėl 2022 m. vasario 24 d. Rusijos Federacijos pradėtos karinės invazijos į Ukrainą susidarė neprognozuojamos geopolitinės aplinkybės ir situacija tarptautinėse energijos išteklių rinko-

se. Pažymėtina, kad rekordinis ir beprecedentis elektros ir gamtinių dujų kainos augimas ir svyravimai prasidėjo dar 2021 metų antroje pusėje ir buvo nulemti Rusijos vykdomos energetikos politikos bei sprendimų mažinti gamtinių dujų eksporto apimtį Europos Sąjungos valstybėms narėms ir mažiau pildyti Europoje esančias požemines gamtinių dujų saugyklas 2021–2022 metų žiemos sezonui.

- Nuo 2022 m. balandžio Rusija sustabdė gamtinių dujų tiekimą, pradedant Lenkija ir Bulgarija, prisidengdama argumentu, kad šios valstybės nesutinka mokėti už dujas Rusijos rubliais, o pastaruoju metu sustabdytas ir tiekimas dujotiekiu „Nord Stream“ Vokietijai bei kitoms Europos Sąjungos valstybėms narėms.
- Elektros, dujų, biokuro biržose kainos už energijos išteklius išaugo 2–3 kartus ►

(biokuras nuo pernai pabrango 223 proc., elektra – nuo 223 iki 480 Eur už MWh).

- Elektros kainų padidėjimą lėmė ir karšta vasara Europoje, kai buvo sumažinti elektros perdavimo linijų pajėgumai ir

galimybė gauti pigesnės elektros iš kitų šalių.

- Prancūzija, didžiausia elektros gamintoja Europoje, ir Vokietija ženkliai apribojo savo branduolinius reaktorius ir tapo elektros importuotojos.

- Lietuvoje energijos išteklių gamybos pajėgumai itin maži – pasigaminame tik apie 25 proc. reikalingos energijos, taigi esame energijos išteklius importuojanti šalis.

Kokie Lietuvos Vyriausybės veiksmai?

Reaguodama į augančias energijos išteklių kainas, Vyriausybė ėmėsi panašių priemonių kaip ir kitos ES valstybės narės – didino gyventojų pajamas, siūlė konkrečias priemones ir kompensavimo mechanizmus gyventojams ir verslui, kurios trumpuoju laikotarpiu padės sušvelninti energijos išteklių kainų šuolį, o žvelgiant į ateitį, leis pereiti nuo taršaus ir brangaus iškastinio kuro naudojimo prie atsinaujinančių energijos išteklių.

Dar balandį Vyriausybė paskelbė didžiausią Europoje pagal BVP dydį (2,26 mlrd. Eur) infliacijos pasekmių švelninimo ir energetinės nepriklausomybės stiprinimo pagalbos paketą gyventojams ir verslui.

Nuo 2022 m. liepos 1 d. pradėjo veikti 570 mln. Eur paramą numatanti priemonė, kurios tikslas – amortizuoti dujų ir elektros kainų augimą gyventojams, taip

pat 90 mln. Eur vertės priemonė, skirta verslo energetinei transformacijai, siekiant persiorientuoti iš taršaus iškastinio kuro vartojimo į atsinaujinančių energijos išteklių vartojimą.

Siekiant didinti gyventojų pajamas, senatvės pensijoms padidinti papildomai skirta 67 mln. Eur, šalpos, valstybinės pensijoms ir išmokoms vaikams – dar 72 mln. Eur.

Padidinus neapmokestinamąjį pajamų dydį (tam skirta 103 mln. Eur), augo asmenų, uždirbančių minimalųjį atlyginimą, pajamos.

Šiuo metu Vyriausybės priemonių pakete numatyta daugiau nei 700 mln. Eur pagalba verslui, investicijoms į energiją taupančius sprendimus, garantijoms ir paskoloms, taip pat daugiau nei 187 mln.

Eur daugiabučių, visuomeninių ir NVO pastatų renovacijai, kompensacijoms ir dotacijoms.

Buitiniams elektros vartotojams iki metų pabaigos nustatyta iki 9 ct už kWh kompensacija, papildomai numatyta būstų šildymo sąskaitų kompensacija, nepriklausomai nuo šildymui naudojamo kuro rūšies (dujų, elektros, biokuro, mazuto, granulių), skiriant dar 30 mln. Eur būstų šildymui – tai leis 20–30 proc. daugiau žmonių pasinaudoti teikiama pagalba.

Buitiniams gamtinių dujų vartotojams iki metų pabaigos nustatyta 2,44 Eur/m³ kompensacija už dujas pagal suvartojimo kiekį.

Energetikos ministerijos informacija

Dėl Nord Stream dujotiekių sprogdomų pradėti tyrimai

Spalio pradžioje vokiečių prokurorai pradėjo tyrimą dėl įtariamo dviejų Baltijos jūroje esančių dujotiekių *Nord Stream*, kuriais transportuojamos dujos iš Rusijos į Vokietiją, vamzdžių sabotazo.

Prokurorų teigimu, yra pakankamai įrodymų, kad dujotiečiai buvo sugadinti dviem specialiai įvykdytomis detonacijomis, o tyrimo tikslas yra padėti nustatyti nusikaltėlių ar nusikaltėlius bei jų galimus motyvus. Švedija taip pat pradėjo atskirą tyrimą šiuo klausimu.

Danijos ir Švedijos vyriausybės prieš tai skelbė apie įtarimus dėl kelių šimtų kilometrų sprogmenų, kuriais ir įvykdytas sabotžas. Nuotėkių iš Nord Stream 1 ir 2 metu į orą išsiskyrė didžiuliai metano kiekiai.

Paskutinę rugsėjo savaitę įvykus sprogiams Rusiją ir Vokietiją jungiančiame dujotiekyje „Nord Stream“ Baltijos jūroje ir įtariant sabotazą, Lietuvos dujų perda-

vimo sistemos operatorės „Amber Grid“ vadovas Nemunas Biknius sako, jog kertinius Lietuvos dujų infrastruktūros objektus saugo ginkluota apsauga.

„Sustiprintų saugumo priemonių ėmėmės nuo pat pirmos karo dienos. Mūsų kartiniai, esminiai objektai yra saugomi ginkluota apsauga. Be abejo, kad visų dujotiekių Lietuvoje, kurių yra virš 2,3 tūkst. kilometrų, prie kiekvieno nepastatysi po apsaugos darbuotoją. Bet mes turime sistemas, kuriomis stebime dujotiekių būklę ir galime pakankamai greitai reaguoti į kažkokius atsitikusius įvykius“, – sakė N. Biknius.

„Padidintas dėmesys infrastruktūros saugumui, kaip ir kibernetiniam saugumui, įdiegiant tam tikras priemones, jis yra, ir ši situacija yra stebima“, – pridūrė jis.

Buvęs „Klaipėdos naftos“ Suskystintųjų gamtinių dujų (SGD) tarnybos direkto-

rius, dabar – „Ignitis grupės“ reguliuojamos veiklos vadovas Arūnas Molis sako, kad svarbios energetikos infrastruktūros apsauga turėtų būti rūpinamasi NATO ir Europos Sąjungos mastu, o grėsmės jai turėtų būti identifikuojamos iš anksto.

„Mes turime struktūras NATO ir Europos Sąjungoje, kurios turėtų sistemiskai rūpintis kritinės energetinės infrastruktūros apsauga – tai reiškia, identifikuoti tokią kritinę energetinę infrastruktūrą, rengti tam tikras pratybas – realias ir stalo, kaip tokią infrastruktūrą reikėtų saugoti, ir daryti tai ne tik nacionaliniu mastu – turėti metodikas ir konceptus ir NATO, ir Europos Sąjungos mastu“, – žiniasklaidai sakė A. Molis.

„Gavę labai aiškų signalą turime labai gerą progą taikyti tarptautines priemones, kaip apsaugoti tą infrastruktūrą, kurią mes identifikuojame kaip turinčią kritinę reikšmę mūsų nacionaliniam ir energetiniam saugumui“, – teigė jis. ►

N. Biknius patikino, kad regiono dujų infrastruktūros pakanka Lietuvai, Latvijai, Estijai ir Suomijai aprūpinti dujomis.

„Noriu patikinti, kad dujų infrastruktūra mūsų regione yra pakankama aprūpinti dujomis mūsų regiono šalis – Lietuvai, Latvijai, Estijai ir Suomijai, kai ten atplauks naujasis terminalas gruodžio mėnesį. Rizika mums patirti trūkumus bent jau šildymo srityje mums yra minimali“, – teigė „Amber Grid“ vadovas.

Vis dėlto, pasak jo, jei nutrūktų dujų tiekinimas iš Rusijos dujotiekiais per Ukrainą bei Juodąją jūrą, Europai tai sukeltų sunkumų.

„Atmesti negalima jokių veiksmų. Tiekinimo netekimas iš Rusijos pusės sukeltų sunkumų, nes Europa importuoja apie 40 procentų nuo viso suvartojimo. (...) Naujų šaltinių reikia atrasti greitai, ir Vokietija ėmėsi priemonių pasistatyti terminalų (SGD) greituoju būdu. Tiekinimo padidėjimas iš Norvegijos ar Alžyro esama vamzdynais šiek tiek kompensuotų, tačiau energetikoje viskas greitai pernakėti nesidaro, tai tas poveikis turbūt bus“, – teigė N. Biknius.

Rugsėjo pabaigoje pranešta apie kelis sprogius prie Baltijos jūroje esančių dujotiekių „Nord Stream 1“ ir „Nord

Stream 2“, nutiestų iš Rusijos į Vokietiją, ir tris didžiulius dujų nuotėkius – du Danijos, vieną Švedijoje pusėje. Sprogimai ir nuotėkiai siejami su įtariamu sabotazu. Kelios valstybės pradėjo šio incidento tyrimus.

Švedijos pakrančių apsaugos tarnyba ketvirtadienį pranešė, jog Baltijos jūroje aptiktas ketvirtas nuotėkis iš „Nord Stream“.

Manoma, kad incidentų kaltininkė yra Rusija, norinti eskaluoti karą Ukrainoje. Tačiau Kremlius atmeta kaltinimus, sakydamas, kad kaltinti Rusiją dėl nuotėkių sukėlimo yra „kvaila ir absurdiška“.

Andrius Kubilius

Mano versija - rusai patys išsisprogdino savo Nord Stream dujotiekį, kad visi patikėtų, jog tai daro kokie nors Rusijos priešai. Tam, kad kai rusai po kelių dienų išsisprogdins povandeninius Norvegijos ar Olandijos dujotiekį, kuriais dujos šiuo metu padidintais kiekiais yra tiekiamos Europai, niekas nepagalvotų, kad tai gali būti Putino darbas. Nes juk patys rusai nuo dujotiekių sprogdinimų nukentėjo.

Putinas nori šią žiemą užšaldyti Europą ir tam trukdo visokie Norvegijos ar Olandijos povandeniniai dujotiekiai.

Panašiai buvo, kai Putinas dėl savo išrinkimo Rusijos Prezidentu dar 1999 metais su FSB pagalba ėmėsi sprogdinti daugiabučius Parnamovėje. Kad galėtų apkaltinti čečėnus.

Europiečiai, saugokite savo povandeninius dujotiekius ir interneto kabelius! Ir aprūpinkite ginklais ukrainiečius, kad pagaliau sustabdytų šitą beprotystės imperiją.

POLITICO.EU

Sweden and Denmark say Nord Stream pipeline blasts were deliberate attacks

Although suspicion is falling on Russia, neither Copenhagen or Stockholm identified a culprit.

Stasys Meliūnas

Logiškos įžvalgos, net labai logiškos, praeities patvirtintos

Patinka Atsakyti 3 sav.

Alfonsas Vytautas Augulis

putlerio žinia, jei jums nenado dujų (NordStream2) tai aš ir neduosiu, gerai išsisprogdinsiu. Grėsmė iškyla ir mūsų Dujų terminalui

Patinka Atsakyti 3 sav.

Aidas Jurkštas

Panašu į tiesą, bet kaip trumparegiška, ambicinga ir kvaila...

Patinka Atsakyti 3 sav.

Kristina Vanagienė

Aišku kaip diena!

Patinka Atsakyti 3 sav.

V. Zelenskis Europai: Rusija verčia Ukrainos energetinę sistemą mūšio lauku

Ukrainiečių prezidentas Volodymyras Zelenskis spalio 21 d. pareiškė, kad Rusijos atakos prieš Ukrainos energetikos objektus visą šalies energetinę sistemą pavertė mūšio lauku.

Rusijos vadovybė davė įsakymą paversti pačią energetikos sistemą mūšio lauku. Pasekmės labai pavojingos... visiems mums Europoje“, – sakė V. Zelenskis, vaizdo ryšiu kreipdamasis į Europos Sąjungos Tarybą.

Rusijos raketoms ir dronams per savaitę sunaikinus daugiau kaip 30 proc. Ukrainos elektros stočių, visoje šalyje imamasi energijos taupymo priemonių.

„Rusija provokuoja naują ukrainiečių migracijos į ES šalį bangą“, – sakė V. Zelenskis.

Jo teigimu, smogdama Ukrainos energetikos objektams Rusija siekia „sukurti kuo daugiau problemų Ukrainai dėl elektros ir šildymo šį rudenį ir žiemą“, kad „kuo daugiau ukrainiečių vyktų į jūsų šalį“.

Ukrainiečių lyderis paragino Europos šalis reaguojant į Rusijos atakas tiekti Kyjivo kariuomenei daugiau ir modernesnių oro gynybos sistemų, be to, paskelbti Maskvai daugiau ekonominių sankcijų,

kad būtų apribotos jos galimybės finansuoti savo karą.

V. Zelenskis taip pat sakė, kad Ukrainos pasiūlymas jos teritorijoje prie Baltarusijos sienos vykdyti tarptautinę stebėjimo misiją „su kiekviena diena tampa vis aktualesnis“, ukrainiečių kariuomenei išpėjus dėl augančios rusų atakos iš Baltarusijos teritorijos grėsmės.

Spalio 20–21 d. susirinkusi Europos Vadovų Taryba paskelbė, kad prieš ukrainiečius vykdomi karo nusikaltimai, kurių įrodymų daugėja, ir nuolatinis civilinės infrastruktūros naikinimas yra šiurkštus tarptautinės teisės pažeidimas.

Europos Vadovų Taryba griežtai pasmerkė sabotazo aktus prieš ypatingos svarbos infrastruktūrą, pavyzdžiui, įvykdytus prieš dujotiekį „Nord Stream“.

ES vadovai pareiškė, kad „Europos Sąjungos atsakas į bet kokią tyčinį ypatingos svarbos infrastruktūros trikdymą ar kitus hibridinius veiksmus bus vieningas

ir ryžtingas“. Europos Vadovų Taryba paragino valstybes naries nedelsiant imtis veiksmingų priemonių ir bendradarbiauti tarpusavyje, su Komisija ir kitais atitinkamais subjektais, kad būtų padidintas ypatingos svarbos infrastruktūros atsparumas.

Rusijai energiją naudojant kaip ginklą, Europos Sąjunga išliks vieninga, kad apsaugotų savo piliečius bei įmones, ir nedelsdama imsis būtinų priemonių. (Todėl Europos Vadovų Taryba siūlo imtis priemonių): savanoriškas bendras dujų pirkimas, dujų kainų lubos elektros gamybai, patikimo ES dujų kainų indekso sukūrimas.

Europos Sąjunga pakartojo esanti tvirtai pasiryžusi patraukti Rusiją ir visus nusikaltimų vykdytojus bei bendrininkus atsakomybėn ir pakartoja tvirtai remianti Tarptautinio baudžiamojo teismo prokuroro atliekamus tyrimus. Europos Vadovų Taryba pripažįsta Ukrainos pastangas užtikrinti atsakomybę, be kita ko, atsakomybę už agresijos nusikaltimą prieš Ukrainą. Ji prašo vyriausiojo įgaliojtinio ir Komisijos išnagrinėti galimybes, kad būtų galima užtikrinti visišką atsakomybę. ■

Europos Komisijos pirmininkė Ursula von der Leyen

Spalio 19 d.

Rusija vykdo tikslines atakas prieš civilinę infrastruktūrą, ir tai žymi naują skyrių ir taip jau labai žiauriame kare.

Tarptautinė tvarka yra labai aiški. Tai, ką daro Rusija – karo nusikaltimai, tiksliniai išpuoliai prieš civilinę infrastruktūrą, kuriais aiškiai siekiama atkirsti vyrus, moteris, vaikus nuo vandens, elektros energijos ir šildymo artėjant žiemai – yra gryno teroro aktai, ir mes turime juos taip įvardyti.

Mes palaikysime Ukrainą tiek, kiek reikės. Ir mes apsaugosime europiečius nuo kito karo, kurį V. Putinas kariauja – tai jo karas prieš mūsų energetiką.

Europos Parlamento nuotr.

2022 m. Sacharovo premija už minties laisvę skirta Ukrainos žmonėms

Europos Parlamento nuotr.

Europos Parlamentas šių metų Sacharovo premiją už minties laisvę skyrė drąsiems Ukrainos žmonėms, atstovaujamiems jų prezidento, išrinktų lyderių ir pilietinės visuomenės.

Paskelbdama Europos Parlamento (EP) Pirmininkų sueigos sprendimą dėl 2022 m. Sacharovo premijos nugalėtojo, EP pirmininkė Roberta Metsola pažymėjo: „Ši premija skiriama mūsų lauke kovojantiems ukrainiečiams, o taip pat tiems, kurie buvo priversti palikti savo namus, prarado savo draugus ir artimuosius. Ji kartu skiriama visiems, kurie kovoja už savo įsitikinimus. Žinau, kad drąsūs Ukrainos žmonės nepasiduos, o mes seksime jų pavyzdžiu.“

Vasarį pradėta neišprovokuota Rusijos agresija Ukrainos žmonėms kainavo

daug – žuvo žmonės, miestai ir kaimai tapo griuvėsiais. Ukrainiečiai kovoja už savo namus, suverenitetą, nepriklausomybę ir teritorinį vientisumą. Jie taip pat kasdien kovoja mūsų laukuose už laisvę, demokratiją, teisinę valstybę ir europietiškas vertybes.

Nominacijoje išskiriamas Ukrainos Prezidentas Volodymyras Zelenskis kaip Ukrainos žmonių drąsos veidas. Joje taip pat minimi Ukrainos žmonės, pabrėžiant atskirų asmenų, pilietinės visuomenės iniciatyvų atstovų ir valstybės bei viešųjų institucijų vaidmenį. Nominaci-

joje, be kitų, minimos Ukrainos Valstybinės pagalbos tarnyba, Julija Pajevska (evakuacinio medicinos skyriaus „Tairios angelai“ įkūrėja), Oleksandra Matvičuk (žmogaus teisių teisininkė ir aktyvistė), „Geltonojo kaspino“ pilietinio pasipriešinimo judėjimas, ir Ivanas Fiodorovas (Ukrainos miesto Melitopolio, kuris šiuo metu yra okupuotas Rusijos pajėgų, meras).

Sacharovo premija bus įteikta gruodžio 14 d. Strasbūre vyksiančioje EP plenarinėje sesijoje. Kiti šių metų Sacharovo premijos finalininkai buvo vienas iš „Wikileaks“ įkūrėjų Julian Assange ir Tiesos komisija Kolumbijoje. ■

EP narė R. Juknevičienė: „Rusija nėra terorizmą remianti valstybė, ji yra teroristinė valstybė“

Europos Parlamento (EP) narė, Europos Liaudies partijos (ELP) frakcijos vicepirmininkė Rasa Juknevičienė spalio 19 dieną kalbėdama EP plenarinės sesijos Strasbūre debatuose dėl Rusijos pripažinimo teroristine valstybe atkreipė dėmesį, kad su tokia situacija, kokia yra šiandien, pasaulis susiduria pirmą kartą.

Akivaizdu, kad didelė branduolinė valstybė, nuolatinė Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos narė, panaudojusi visą savo karinę ir administracinę galią, vykdo teroro aktus – žudo civilius gyventojus, griaua infrastruktūrą, naudoja sisteminių smurtą ir bauginimus“, – sakė europarlamentarė.

Parlamento tribūnoje kalbėdama R. Juknevičienė pabrėžė, kad Rusiją teroristine valstybe turime įvardyti dėl kelių priežasčių. „Pirma, Rusija turi būti izoliuota. Panašiai kaip gydytojai izoliuoja vėžines ląsteles. Antra, turi būti užtikrinta atsakomybė ir užkirstas kelias nebaudžiamumui. Visa tai turi lydėti konkrečių veiksmų są-

rašas, – sake EP narė. – Rusija nėra terorizmą remianti valstybė, ji yra teroristinė valstybė. ES privalo turėti savo teisinę bazę teroristinės valstybės užkardymui. Tai turime padaryti dabar, nelaukę rytojau.“

Priminsime, kad spalio 13 d. Europos Tarybos Parlamentinė Asamblėja (ETPA) priėmė rezoliuciją „Tolimesnis Rusijos Federacijos agresijos eskalavimas prieš Ukrainą“, kurioje Rusiją pripažino teroristine valstybe.

Lietuvos Respublikos Seimas Rusiją teroristine valstybe pripažino gegužės 10 d. ■

A. Kubilius: „Ukrainai mūsų pareiškimų apie solidarumą negana – reikia apčiuopiamų lėšų iš Europos Sąjungos“

Europos Parlamento narys Andrius Kubilius spalio mėnesį Strasbūre vykusios plenarinės EP sesijos debatų apie Rusijos eskalaciją karo prieš Ukrainą metu pasveikino pergalės skinančius ukrainiečius.

Pasak europarlamentaro, akivaizdu, kad šio karo pabaiga priklauso tik nuo to, kiek ginklų perduos Vakarų valstybės.

„Gėda Europos Sąjungai – JAV jau perdavė ginklų, kurių vertė – 25 milijardai eurų, tuo tarpu visos ES ir jos valstybių narių perduotos ginkluotės vertė – viso labo 6 milijardai eurų. Ta pati situacija ir su finansine parama – ES smarkiai atsilieka nuo JAV teikiamos paramos. Mūsų pareiškimų apie solidarumą negana – reikia apčiuopiamų lėšų iš ES“, – pabrėžė A. Kubilius.

Remiantis žiniasklaidoje pasirodžiusiais pranešimais, Europos Sąjunga vėluoja suteikti savo pažadėtą didelės apimties finansinį pagalbos paketą Ukrainai.

Pasak europarlamentaro, sankcijos Rusijai veikia, tačiau skausmingiausia nauja

sankcija ir bausmė Putinui būtų neatidėliotinas Specialiojo tribunolo agresijos nusikaltimams, kuris tiesiogiai tirtų ir Putino veiksmus, sukūrimas.

Kalbėdamas apie tebesitęsiantį karą, A. Kubilius pažymėjo, kad Ukrainos kariuomenė viršija visus NATO standartus.

„Taigi ne Ukraina turėtų prašyti narystės NATO, o Aljansas turėtų prašyti Ukrainos prisijungti. Kadangi Ukraina vykdo NATO misiją – stabdyti imperinę Rusijos plėtrą į Vakarus“, – kalbėjo EP narys A. Kubilius.

Politikas pažymėjo, kad „mes galime rusams padėti palaidoti jų imperines svajas – su neatidėliotina Ukrainos naryste NATO ir derybomis dėl narystės ES, prasidėsiančiomis kitų metų pradžioje, mes parodysime Rusijai, kad

Ukraina pasitraukė iš imperinės pilkosios zonos“.

Europarlamentarai diskusijoje išsakė nuomones apie V. Putino grąsinimus panaudoti branduolinį ginklą, Rusijoje vykdomą mobilizaciją ir fiktyvius „referendumus“ okupuotose Ukrainos teritorijose.

Plenarinėje sesijoje priimtoje rezoliucijoje EP nariai paragino visas valstybes ir tarptautines organizacijas aiškiai pasmerkti fiktyvius referendumus Ukrainoje ir Rusijos pastangas jėga prisijungti Ukrainos teritorijas.

Nepagrįsti, fiktyvūs ir grąsinant ginklu surengti referendumai Donecko, Chersono, Luhansko ir Zaporizijos regionams aneksuoti yra niekiniai, o jų rezultatai suklastoti, pažymima dokumente. Tokie veiksmai turi būti aiškiai pasmerkti ir sulaukti papildomų griežtų ES sankcijų, įsitikinę europarlamentarai. Jie kartu ►

smerkia Rusijos prezidento sprendimą nacionalizuoti Zaporizijos atominę elektrinę ir ją perimti Rusijos žinion.

EP nariai ragina įsteigti „*ad hoc*“ tarptautinį tribunolą agresijos prieš Ukrainą nusikaltimams tirti, kuriame baudžiamojon atsakomybėn būtų patraukti Vladimiras Putinas ir visi Rusijos civiliai ir kariniai pareigūnai bei jų tarpininkai, atsakingi už karo Ukrainoje organizavimą, pradėjimą ir vykdymą.“

Europarlamentarai žavisi nepalaužiamą Ukrainos žmonių valia ginti savo šalį bei europietiškas vertybes ir ragina ES valstybes bei kitas Ukrainą remiančias šalis žymiai padidinti karinę pagalbą, ypač tose srityse, kuriose to prašo Ukrainos vyriausybė. EP nariai taip pat ragina dvejojančias ES valstybes tiekti joms priderančią karinės pagalbos dalį, būtiną karui kuo anksčiau užbaigti.

Europarlamentarai smerkia pastarojo meto Rusijos grasinimus panaudoti branduolius ginklus ir laiko juos neatsakingais bei pavojingais. Jie ragina ES valstybes ir tarptautinius partnerius parengti greitą ir ryžtingą atsaką, jei Rusija įvykdytų branduolinę ataką prieš Ukrainą. Bet koks Rusijos bandymas pateikti Ukrainos okupuotų teritorijų atkariavimą kaip išpuolį prieš Rusiją, taigi ir kaip pagrindą branduolinei atakai, yra neteisėtas ir nepagrįstas ir neatgrasys Europos Sąjungos nuo tolesnės pagalbos teikimo Ukrainai, šiai ginantis, priduria europarlamentarai.

Jie smerkia mobilizaciją Rusijoje ir ragina nedelsiant nutraukti priverstinį šaukimą į karo tarnybą, tame tarpe ir laikinai okupuotose Ukrainos teritorijose. Be to, siekdami išlaikyti stabilumą Pietų Kaukazo ir Vidurinės Azijos regionuose, EP nariai ragina didinti paramą daug Rusijos piliečių priimančioms šalims, ypač Gruzijai,

Kazachstanui, Uzbekistanui, Armėnijai ir Kirgizijai.

Europarlamentarus neramina ir povandeniniai sprogimai dujotiekiuose „Nord Stream“, kurie, jų įsitikinimu nėra atsitiktinumas, o tyčinio koordinuoto valstybinio subjekto surengto akto rezultatas. Šie sprogimai rodo „kokį pavojų kėlė didėjančios priklausomybės nuo Rusijos iškastinio kuro politika ir kad energijos kaip ginklo naudojimas perėjo į naują lygį“. Todėl EP nariai ragina ES valstybes „stiprinti ypatingos svarbos Europos infrastruktūros, įskaitant jūros vamzdynus ir kabelius, apsaugą ir teikti jai pirmenybę, taip pat didinti jos atsparumą išorės išpuoliams ir daugiau prisidėti prie ES partnerių Rytų Europoje ir Vakarų Balkanuose atsparumo“.

EP rezoliucijai dėl Rusijos vykdomo agresijos karo prieš Ukrainą eskalavimo pritarė 504 EP nariai, 26 nepritarė, o 36 susilaikė.

Liudas Mažylis. Trėmimai kaip neišvengiama Rusijos politikos dalis ir teritorinis Rusijos terorizmas

Jungtinių Tautų vyriausiojo žmogaus teisių komisaro biuras (OHCHR) bei kitos tarptautinės agentūros turi neginčijamų įrodymų, jog Rusijos karinės pajėgos Ukrainoje vykdo žmonių „filtravimo“ operacijas. Jų metu civiliai ir vaikai okupuotose teritorijose per prievartą yra tremiami į Rusijos gilumą.

Tai – rusų tautai įprasta politinė „tradicija“, atsekama dar nuo Rusi-

jos imperijos laikų, „rusiškojo pasaulio“ statymo mitas, kuris Sovietų Sąjungoje

1930–1952 m. virto masinėmis tautų deportacijomis. 2022–aisiais įvykiai vėl kartojasi Ukrainoje. Tiesa, istorija byloja, kad priverstinė „rusifikacija“ būdavo pasmerкта žlugti, todėl, tikime, neišvengiama žlugti ir vėl. ►

Europos Parlamento nuotr.

Nuo Rusijos inicijuoto karo Ukrainos pradžios dešimtys tūkstančių vaikų buvo pagrobti ir prievarta įvaikinti. Rusijos valdžia apklausė, sulaukė ir priverstinai deportavo nuo 900 000 iki 1,6 mln. ukrainiečių, o vien tik liepos mėn. daugiau nei 1800 vaikų iš okupuotų Ukrainos teritorijų buvo perkelti į Rusiją. Todėl Europos Parlamento rugsėjo 15 d. rezoliucijoje pareikalavome nutraukti bet kokią priverstinį vaikų perdavimą, taip pat bet kokią tarptautinį vaikų, perkeltų iš tarptautiniu mastu pripažintų Ukrainos sienų, įvaikinimą. Už tokią tiesioginę neteisėtą vaikų grobimo ir deportavimo operaciją atsakingi asmenys privalo būti patraukti atsakomybėn.

Žmonių deportavimas iš Ukrainos primena, jog migracijos apsisprendimo teisė yra fundamentalus žmogaus teisių principas. Priverstinė deportacija pažeidžia 1949 m. Ženevos konvencijos 49 straipsnio nuostatas, kurios aiškiai nurodo, jog draudžiama karinėms struktūroms okupuotuose teritorijose gyventojus masiškai perkelti arba deportuoti be jų sutikimo.

Deja, tokie neteisėti veiksmai nėra nauji, kadangi Rusijos imperija su „rusifikacijos“ politika jau nuo XIX a. (o ir seniau) bando suniekinti niekuo dėtas kaimynines tautas. Jas tremiant, žudant ir masiškai deportuojant žmones. O dabar, 2022-aisiais, Rusijos okupuotose Ukrainos teritorijose jau nuo pirmųjų karo mėnesių skubos tvarka buvo atidarytos rusų kalbės mokyklos ir pristesti Kremliaus propagandiniai informaciniai kanalai, įvežamos rusų kareivių šeimos. Žmonės, tiesiogiai reiškiantys paramą Ukrainai ir jos suverenitetui, yra kankinami arba ištrėmiami.

O ar kitaip buvo sovietmečiu? Pirmos masinės ukrainiečių deportacijos prasidėjo dar 1929–1930 m., tremiant pasiturinčius valstiečius bei nelojalią sovietams inteligentią. Dar viena trėmimų banga atėjo 1939–1940 m., o čia jau ne tik Vakarų Ukraina bei Vakarų Baltarusija, bet netrukus ir Baltijos šalys patyrė tokį patį skausmą. Kaip tada, taip ir dabar žmonės yra siunčiami į Sibirą, Altajaus kraštą, Vorkutą ir kitus tolimųjų rytų regionus. Okupuoti tautos karine jėga, pristesti sta-

tytinius, suformuojant netikrą valdžią – toks likimas buvo numatytas ir Ukrainai. Nuvertus Kyjive teisėtą valdžią bei pakeitus ją lojalia Krekliui marionetine, tikėta, kad kokio nors netikro referendumo principu Ukraina būtų asimiliuota.

Tam nepavykus, dabar tai bandoma įgyvendinti kitu „patikimu“ būdu – skaldant teritoriją bei lipdant separatistinius darinius. Tačiau „rusifikacijos“ ideologija okupuotuose valstybės praeityje nesuge-

„Rusifikacijos“ ideologija okupuotuose valstybės praeityje nesugebėjo ištrinti istorinės atminties, priešingai, tik sutvirtino jų norą galiausiai priešintis.

bėjo ištrinti istorinės atminties, priešingai, tik sutvirtino jų norą galiausiai priešintis. „Rusų pasaulio“ vizija žlugo kartu su Rusijos imperija, vėliau su Sovietų Sąjunga, o dabar reikia tikėtis, kad galutinai žlugs ir su Rusijos Federacija.

Štai, šių metų rugsėjo 27 d. Rusija „įvykdė“ net keturis pseudoreferendumus. Tai – nenauja jos užvaldytose žemėse, tik šįkart glumina ir pribloškia pati proceso anatomija, beribis pasityčiojimas iš bet kokių tarptautinių normų. Tų teritorijų Maskva net pilnai nekontroliuoja, arba jose vien dykra ir griuvėsiai, gyventojai pabėgę arba ištrėmti... o referendumai „vykdomi“.

Okupavus dalį pietų ir rytų Ukrainos teritorijos, Kremlius mato, kad negali jų išlaikyti, todėl imasi visų įmanomų desperatiškų metodų: mobilizacija – nesiseka, taktinis branduolinis smūgis – reikštų karo pradžią jau ir Rusijos teritorijoje. Todėl kas beliko – aneksija referendumais?

Chronologiškai prisimenant visus anksčiau nelegalius referendumus ir Rusijos remiamų marionetinių respublikų netikėtus atsiskyrimus, akivaizdu, jog visa tai vykdavo būtent iš Kremliaus desperacijos ir baimės prarasti įtaką rytų erdvės valstybėse. Tai ir Padniestrės separatisti-

nis regionas, dar 1990 metais nelegaliai atsiskyręs nuo Moldovos ir Abchazijos bei Pietų Osetijos atskėlimas nuo Sakartvelo po 2000-ųjų.

Ką tokiuose referendumuose daro rusai? Ateina, beldžiasi į duris ir žymi, kad jūs „sudalyvavot“ referendume. Jeigu Ukrainoje laikinai užimtuose regionuose balsuosi – „ne“, gal ir pažymės balsalapyje „ne“. Nėra tiesiai grasinama čia pat tave nušauti – bet gyventojai suvokia, jog pasirinkus – „ne“, atsiranda pavojus gyvybei, šeimai ir galimai „filtracijai“. Tai – grubi demokratijos parodija ir ne daugiau.

Nepaisant šio viso nelegalumo ir rinkimų sistemos parodijos, Kremlius tais referendumų rezultatais „mojuos“. Rusai paskutinę referendumo dieną, rugsėjo 27-ąją, jau aiškino, kad Donecko, Luhansko – 98 proc.; Chersono ir Zaporizijos srityse 93 proc. ir 87 proc. pasisakė už prisijungimą prie Rusijos Federacijos.

Dūma patvirtino teisės aktus, oficialiai įtraukdama šiuos keturis regionus į Rusijos Federacijos teritoriją. Tokiu būdu Kremlius bet kokią Ukrainos armijos kontrataką prieš šiuos regionus gali bandyti traktuoti kaip puolimą prieš Rusiją. Žinoma, Europos Sąjungos šalys, Jungtinė Karalystė, Vakarai ir kitos demokratijos nei praeityje, nei šiuo metu tų Rusijos pseudo respublikų nepripažins.

Kita vertus, pseudo legitimumo Rusija visą laiką bando semtis iš vadinamųjų jai „draugiškų“ šalių palaikymo. Tai galima matyti pagal Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos rezoliucijų balsavimus. Asamblėjos dauguma Rusiją smerkia, bet atsiranda šalių, kurios palaiko geopolitinius Kremliaus veiksmus, nemato jokio karo. Sirija kartu su diktatoriumi Bašaru al-Asadu priešakyje tikrai regi pseudo-referendumus Ukrainoje kaip teisėtus. Iranas, kuris dabar skendi protestuose dėl nuolatinių žmogaus teisių pažeidimų irgi išlieka ištikimas Rusijos sąjungininkas. Trečiojo pasaulio valstybėse tokie suklastoti referendumi – įprastinė praktika. Valdžios išsaugojimas bet kokia kaina yra išskirtinis bruožas jungiantis visą šitą Rusijos „draugų“ aljansą. O Vakarų atsakas bet kuriuo atveju išliks ryžtingas. ■

www.pixabay.com nuotr.

Europarlamentarai balsavo už 5 mlrd. eurų paskolą Ukrainai

Rugsėjo viduryje Europos Parlamento (EP) nariai pritarė siūlymui skirti penkių milijardų eurų paskolą Ukrainai, siekdami jai padėti susidoroti su finansavimo poreikiu.

Makrofinansinė parama užsienio šalims yra išimtinė skubi ES priemonė, skirta spręsti dideliems mokėjimų balanso sunkumams. EP patvirtinta penkių milijardų eurų paskola Ukrainai yra kol kas didžiausia ES paramos išmoka iš gegužės mėn. pasiūlyto 9 mlrd. eurų išskirtinės paramos paketo. Vienas milijardas eurų skirtas rugpjūtį, o likę trys milijardai eurų tikėtina bus siūlomi skirti artimiausiu metu.

Rusijos agresija prieš Ukrainą ne tik padarė didžiulę žalą ekonomikai – šalyje sugriauti keliai, tiltai, gamyklos, ligoninės – bet ir lėmė tai, kad valstybė prarado prieigą prie tarptautinių kapitalo rinkų. Tarptautinio valiutos fondo (TVF) vertinimu, dėl to mokėjimų balanso finansavimo trūkumas per visus 2022 m. pasieks apie 39 mlrd. JAV dolerių. Dvišaliai ir daugiašaliai paramos Ukrainai įsipareigojimai iš dalies padengia

valstybės finansinius poreikius, tačiau likęs finansavimo trūkumas TVF apskaičiuotiems finansavimo poreikiams padengti siekia maždaug 10 mlrd. JAV dolerių, pažymima paskolos pasiūlyme. Todėl ši papildoma penkių milijardų eurų pagalba padėtų stabilizuoti Ukrainos makrofinansinę padėtį, sustiprintų šalies atsparumą ir palaikytų jos gebėjimą atsigauti, taip prisidedant prie Ukrainos valstybės skolos tvarumo ir gebėjimo galiausiai įvykdyti finansinius įsipareigojimus. ■

Priimtas aštuntasis ES sankcijų paketas Rusijai

Europos Komisija palankiai įvertino ES Tarybos priimtą aštuntąjį griežtų sankcijų Rusijai dėl jos agresijos prieš Ukrainą rinkinį. Šiuo rinkiniu, kuris buvo glaudžiai koordinuojamas su tarptautiniais partneriais, reaguojama į nuolatinį Rusijos eskalavimą ir neteisėtą karą prieš Ukrainą, be kita ko, neteisėtai aneksuojant Ukrainos teritoriją remiantis fiktyviais „referendumais“, mobilizuojant papildomas karines pajėgas ir skelbiant atviras branduolinių grėsmes.

Šiuo sankcijų paketu įvedami nauji ES importo draudimai, kurių vertė – 7 mlrd. EUR, siekiant sumažinti Rusijos pajamas, taip pat eksporto apribojimai, dėl kurių Kremliaus karinis ir pramoninis kompleksas neteks dar daugiau pagrindinių komponentų ir technologijų, o Rusijos ekonomika – Europos paslaugų ir ekspertinių žinių. Dėl sank-

cijų Rusijos armija ir jos tiekėjai taip pat neteks kitų konkrečių prekių ir įrangos, reikalingų karui Ukrainos teritorijoje. Sankcijų rinkiniu taip pat nustatomas teisinis pagrindas, reikalingas G7 numatyta naftos kainų viršutinei ribai įgyvendinti.

ES sankcijos Rusijai yra veiksmingos. Jos kenkia Rusijos gebėjimui gaminti naujus ginklus ir taisyti esamus, taip pat trukdo

gabenti medžiagas. Besitęsiančios Rusijos agresijos geopolitinis, ekonominis ir finansinis poveikis yra akivaizdus, nes karas sutrikdė pasaulines prekių rinkas, ypač žemės ūkio maisto produktų ir energijos rinkas. ES toliau užtikrina, kad jos sankcijos nedarytų poveikio energetikos ir žemės ūkio maisto produktų eksportui iš Rusijos į trečiąsias šalis. ■

www.pixabay.com nuotr.

Liudas Mažylis: „Islandijoje aptartas tolimesnis bendradarbiavimas su ES, energetikos bei klimato kaitos iššūkiai“

Europos Parlamento (EP) narys prof. Liudas Mažylis rugsėjo 19–22 d. oficialaus darbo vizito metu lankėsi Islandijoje: dalyvavo ES ir Islandijos jungtinio parlamentinio komiteto posėdyje bei ES ir Vakarų Šiaurės Tarybos tarpparlamentiniame susitikime.

Aptarti ES ir Islandijos santykiai bei tolimesnis bendradarbiavimas įvairių iššūkių kontekste. Svarbiausios temos: klimato kaita ir energetika, Žalioji kursas ir ES bei Islandijos sankcijos Rusijai.

„Buvo aptarti dvišaliai ES ir Islandijos santykiai, taip pat ES ir Vakarų Šiaurės Tarybos, kurią sudaro Islandijos, Farerų salų ir Grenlandijos, parlamentų bendradarbiavimas, – teigė delegacijos atstovas L. Mažylis. – Rusijos karo prieš Ukrainą kontekste bei Europai išgyvenant klimato

kaitos iššūkius, įskaitant išskirtinę Arkties situaciją, bendradarbiavimas šiame regione tampa itin svarbus, ES regi čia strateginę partnerystę“.

Anot L. Mažylio, susitikimų darbotvarkėje dominavo agresyvaus Rusijos karo Ukrainoje tema, o ir data sutapo su mobilizacijos paskelbimu Rusijoje. „Toji mobilizacija svarstymams daug įtakos nepadarė, – nuomonė apie padėtį ir kaip toliau veikti, buvo absoliučiai vieninga. Islandija vykdo iš esmės tas pačias sankcijas Rusijai, nuo pat karo pradžios yra už-

draudusi oro erdvę rusų lėktuvams, veikia ir NATO formate“, – pristatė L. Mažylis.

Pasak jo, Islandija yra ne tik Europos ekonominės erdvės, bet ir Šengeno valstybė.

„Tarp ES ir Islandijos ir toliau sėkmingai plėtojami prekybos santykiai, o kartu Islandija dalyvauja įvairiuose ES programose. O dabar kaip niekada aktualu tampa tai, kad Islandija aktyviai konsultuojasi su ES užsienio ir saugumo politikos srityse“, – analizavo L. Mažylis.

Kituose susitikimuose, skirtuose ES ir Vakarų Šiaurės Tarybos tarpparlamentiniams ryšiams aptarti, daugiausia dėmesio buvo skiriama Šiaurės Atlanto bendradarbiavimui ir Arkties politikai. ►

„Nauja geopolitinė aplinka daro įtaką ir situacijai Arktyje. Čia savo įtaką padi-

77 Nauja geopolitinė aplinka daro įtaką ir situacijai Arktyje

dinti siekia Kinija, akivaizdūs ir Rusijos kėsmai. ES ir Vakarų Šiaurės Tarybos posėdyje apie tai išsamiai kalbėjome, – pristatė L. Mažylis. Daug diskutavome ir apie dar vieną santykių formatą – vadinamąją Arkties tarybą. Ten atstovaujamos 8 šalys, įskaitant JAV ir Rusiją. Pastaroji lyg tyčia pirmininkavo taryboje tuo metu, kai pradėjo totalinį karą prieš Ukrainą. Kovo mėnesį bet kokie posėdžiai nutrūko. O spręstinių klausimų Arktyje daugybė. Yra bent 19 politikos sričių, kuriose bendradarbiavimas ir pageidautinas, ir būtinas.

Šiuo metu kliaujamasi „neformaliu bendravimu“ tarp „panašiai mąstančių valstybių“, Rusijai vietos tarp jų nėra. Bet svarstoma ir kas toliau. Grįžti prie „įprastinių“ santykių, kai karas baigsis – po tokių karų tai nelabai įmanoma.“

Pasak L. Mažylio, Islandija 90 proc. vykdo vieningą su ES politiką, o likusieji 10 proc. – tai žvejyba, kur nėra bendro sutarimo. O klimato kaitos suvaldymo trajektorijos, nors ir sutampa dėl galutinių tikslų, irgi turi skirtumų. Pavyzdžiui, Islandijoje jau dabar dominuoja atsinaujinančios energetikos rūšys, tokios kaip geoterminės elektrinės. Beje, vieną jų EP delegacija aplankė vizito metu. Stebėjo ir unikalaus projekto, skirto mažinti CO2 daromą žalą, įgyvendinimą.

„Bendrovė „Carbifix“ išbando natūralų anglies dioksido „laidojimo“ mechaniz-

mą, – pasakojo europarlamentaras. – Veikiant slėgiui vandenyje ištirpintas CO2 pumpuojamas į hidrokarbonatais prisotintus poringus uolienų sluoksnius ir iškrenta netirpių karbonatų pavidalu. Taip jis ir „palaidojimas.“

Pasak jo, Lietuvos politikų vizitai Islandijoje visada turi ir simbolinę reikšmę.

„Islandija buvo pirmoji valstybė, kuri pripažino Lietuvą. O laikmetis buvo ištis sudėtingas – 1991 m. vasario 11 d., visai netrukus po sausio 13-osios tragiškų įvykių Vilniuje. Šiandien turiu garbę atstovauti Europos Parlamentui Islandijoje. Nuėjome reikšmingą kelią, ir jo pradžioje mus palaikė būtent Islandija. Mažos valstybės drąsa – argi tai neužkrečia ir kitų?“ – samprotavo L. Mažylis, lygindamas nepriklausomybės atkūrimo pradžią su šiandiena. ■

Europos Parlamento nuotr.

EP narė R. Juknevičienė: „Turime siekti, kad jau 2023 metais Ukraina būtų pakviesta deryboms dėl kandidatūros Europos Sąjungoje“

Europos Parlamento (EP) Europos liaudies partijos frakcijos vicepirmininkė Rasa Juknevičienė kartu su EP vadovybe ir politinių grupių vadovais rugsėjo pradžioje Briuselyje susitiko su Ukrainos premjeru Denisu Šmyhaliu. Susitikimo metu buvo išreikšta parama Ukrainai, o europarlamentarė pabrėžė, kad „Ukraina gina mus, ypač šalis, esančias Ukrainos kaimynystėje“.

Mūsų diskusijas apie Europos kariuomenę išsprendė Ukraina. Europa turi kariuomenę, kuri vadinasi Ukrainos kariuomenė. Tai yra *de facto* NATO kariuomenė, sparčiai artėjanti prie jos standartų, – sakė R. Juknevičienė.

Pasak jos, Europos Parlamento didžioji dauguma buvo už tai, kad Ukraina taptų Europos Sąjungos šalimi kandidate.

Ji teigė, kad kalbant apie artimiausio meto uždavinius, kuriems reikės EP lyderystės, tai – Ukrainos narystės ES eiga.

„Turime bendrai to siekti, kad jau 2023 metais Ukraina būtų pakviesta deryboms ir jos neužtruktų. Tam reikia ir reformų

pačioje Europos Sąjungoje. Svarbiausia jų – sprendimų priėmimo vienbalsiškumas. Nepakeitus jo, vargu ar bus rastas sutarimas priimti naujas nares“, – kalbėjo R. Juknevičienė.

Ji taip pat akcentavo, kad reikia įtikinti ES valstybes nares, kad šios pasirašytų

Reikia įtikinti ES valstybes nares, kad šios pasirašytų iniciatyvą sukurti specialų tribunolą dėl Rusijos karo nusikaltimų Ukrainoje.

iniciatyvą sukurti specialų tribunolą dėl Rusijos karo nusikaltimų Ukrainoje.

„Tai svarbu, nes kartojami žodžiai „Never again“ (liet. – niekada daugiau) liks tušti“, – sakė EP narė.

R. Juknevičienė taip pat teigė tikinti, kad „sulauksime Ukrainos Europos Sąjungoje, nes jos čia labai reikia ir pačiai Europai“.

Ukrainos premjeras D. Šmyhalis pažymėjo, kad reikalavimai dėl ES kandidatės statuso bus įgyvendinti iki metų pabaigos ir bus siekiama pradėti derybas 2023 metais. Susitikime jis apžvelgė ekonominę ir socialinę šalies situaciją, susiklosčiusią dėl Rusijos invazijos į Ukrainą – nuo karo pradžios valstybės BVP krito 40 proc., apie 5 mln. ukrainiečių yra išvykę iš šalies, o 7 mln. buvo perkelti iš savo gyvenamųjų vietos. ■

Liudas Mažylis su Europos Parlamento delegacija Šveicarijoje tarėsi dėl dvišalio susitarimo atnaujinimo

Spalio 6–7 dienomis Liudas Mažylis vienintelis iš Lietuvos dalyvavo Šveicarijos federalinės asamblėjos ir Europos Parlamento (EP) tarpparlamentiniame posėdyje.

ES ir Šveicarijos bendradarbiavimas visada buvo svarbus, o Rusijos karo prieš Ukrainą kontekste juo labiau. Šveicarija palaiko Ukrainą, prisideda prie sankcijų Rusijai. Delegacijos atstovas L. Mažylis pasidalijo, kad itin pozityviai nustebino šveicarų pateikta Rusijos agresijos Ukrainoje apžvalga, kokią retai kur pamatysi.

„Šalis konstruktyviai planuoja pagalbą Ukrainai ir žvelgia toli į priekį, į būsimą Ukrainos atstatymą“, – teigė L. Mažylis.

Visgi europarlamentaro teigimu, ES ir Šveicarijos santykių negalima laikyti tobulais.

„Pernai metų gegužę Šveicarija pasitraukė iš derybų dėl tarpinstitucinio susitarimo su ES, kuris turėjo atnaujinti jau pasenu-

sius dvišalius susitarimus. Ligi šiol taip ir neprasidėjo naujas derybų etapas, o išsamaus įvairaus bendradarbiavimo santykius apimančio susitarimo reikėtų kuogičiau“, – susitikimo reikšmę ir problematiką pristatė EP narys L. Mažylis.

Šveicarija nutraukė derybas dėl dvišalio bendradarbiavimo susitarimo todėl, kad ES atsisakė iš 13 metų ruošto dokumento išbraukti aspektus, susijusius su komandiruojamais ES darbuotojais, ES piliečių laisvu judėjimu bei valstybės parama ES piliečiams.

„Dabartiniai ES ir Šveicarijos santykiai yra reguliuojami 20 pagrindinių dvišalių susitarimų ir dar kažkur egzistuoja apie 100 smulkesnių“, – teigė EP delegacijos Šveicarijoje atstovas L. Mažylis.

Susitikimo Šveicarijoje metu buvo ieškota kompromisų dėl derybų atnaujinimo.

„ES tikisi lygiaverčio bendradarbiavimo, pavyzdžiui, asmenų laisvas judėjimas tarp tokių partnerių valstybių kaip Šveicarija ir ES yra įprasta ir visiems priimtina praktika. Visgi šveicarai labai smulkmeniškai, gal ne veltui garsūs savo tiksliais laikrodžiais. Nes štai bendradarbiavimas moksle, studijų mainai, jų eksportuojamos prekės į ES – jiems tinka, bet šalis yra turtinga ir bijo daugiau imigrantų iš ES, nenori įsileisti mūsų prekių, nes jos ir kokybiškos, ir pigesnės... Jie teigia, kad taip nori apsaugoti savo rinką, aukštą pragyvenimo lygį. Bet toks požiūris nėra produktyvus, reikia aiškesnės politinės valios ir apsisprendimo dėl tolimesnio dvišalio bendradarbiavimo“, – analizavo L. Mažylis ir tikisi, kad šis įvykęs Šveicarijos federalinės asamblėjos ir EP susitikimas padės priartinti galutinius susitarimus. ■

Liudas Mažylis: Lietuvos laisvę skelbiantys žodžiai jamžinti pliene

Bruselyje, Europos Parlamento erdvėse, dabar jau randasi ir daugiau simbolių, skirtų Lietuvai. Ten bus eksponuojama ir plieninė Vasario 16-osios Akto kopija. Taip Europai primenama mūsų istorinė patirtis ir nelengvas kelias iki šiandienos. 1918 m. Vasario 16-osios Aktas buvo priimtas karo fone, karas Europoje vyksta ir dabar.

Briuselyje, Europos Parlamente, vienokių ar kitokių simbolių apie mūsų Nepriklausomybę jau buvo kurį laiką, pavyzdžiui, „Baltijos keliu“ pavadintas vienas iš svarbių Europos Parlamento koridorių. Tačiau aš nuo pat savo kadencijos pradžios galvojau apie svarbiausio Lietuvai dokumento, mūsų nepriklausomybės „paso“ – Vasario 16 Akto – jamžinimą. Tam buvo būtina žengti keletą žingsnių. Įdomiausia dar ir tai, kad tiek 1918-aisiais, tiek ir dabar nebuvo apsieita be Vokietijos politikų paramos.

Tekstas buvo lazeriu išgraviruotas plieno plokštėje. Tai – techninė sprendimo da-

lis. Plieninis 1918 m. vasario 16 d. Lietuvos Tarybos nutarimas dėl Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo lietuvių ir vokiečių kalbomis Europos Parlamente buvo iškilmingai atidengtas Matthias Erzbergerio vardo auditorijos atidarymo ceremonijos metu. Kuo M. Erzbergeris yra toks svarbus iš istorinės atminties perspektyvos? Jis buvo įtakingas Vokietijos politikas, Lietuvos Nepriklausomybės rėmėjas. M. Erzbergerį vadinčiau pamirštu šimtmečio herojumi. Šis Vokietijos politikas sunkiausiais laikais, Pirmojo pasaulinio karo metais, kiek įmanydamas siekė demokratijos. Deja, vėliau už tai jam teko paaukoti gyvybę... M. Erzber-

gerio svarba Lietuvai atkuriant valstybę ir siekiant pripažinimo 1918-aisiais yra vis dar per menkai suvokta. M. Erzbergeris nuo pat 1917 m. buvo tas vedlys, kuris pažindino Lietuvos Tarybą su painiais Vokietijos imperijos valdžios koridoriais, padėjo Lietuvai diplomatiškai išlaviruoti tarp dažnai negeranoriškai nusiteikusių kitų politinių jėgų. 1918 m. Lietuvos nepriklausomybė Vasario 16-ąją ne tik buvo paskelbta, bet po mėnesio pavyko išgauti ir Vokietijos pripažinimą. Abiem atvejais tuomečio Vokietijos politiko M. Erzbergerio įtaka neginčijama. 1921 m. jis tapo politinės žmogžudystės auka. Šiandieniai vokiečių politikai siekė jamžinti iškiliojo savo tautiečio asmenybę. Lietuviams toks siekis irgi tiko.

Taip viena iš Europos Parlamento salių Briuselyje buvo pavadinta M. Erzbergerio ►

vardu. O joje atsirado ir minėtas plieninis Aktas. Lietuvos Tarybai 1918-aisiais paviešinti Vasario 16-osios Akto tekstą

„Lietuvos Tarybai 1918-aisiais paviešinti Vasario 16-osios Akto tekstą buvo iššūkis“.

buvo iššūkis. Akto originalas buvo išsiųstas į Berlyną ir reichstago deputato M. Erzbergerio pastangomis tekstas nedelsiant paskelbtas laikraščiuose. Iš pradžių – Berlyne, paskui tekstas atsirado Briuselio, Vienos, Bratislavos spaudoje. Lietuvos nepriklausomybės paskelbimas tapo dalimi didesnio projekto, kūrusio „draugų ratą“ plačioje geografinėje teritorijoje – nuo Suomijos iki Ukrainos. Tai netapo realybe 1918 m., bet dabar, praėjus 100 metų, įgauna naują prasmę. Laikas, kurį gyvename, yra toks pat neramus kaip laikas, kai gyveno M. Erzbergeris.

Vis dar manau, kad M. Erzbergerio svarba Lietuvai atkuriant valstybę ir siekiant pripažinimo 1918 m. yra per menkai suvokta. Per menkai galbūt suvokiamas ir pats Vokietijos pripažinimas Lietuvos nepriklausomybės 1918 m. kovo 23 d. ne visos Vokietijos institucijos buvo patenkintos principine Lietuvos Tarybos pozicija. M. Erzbergerio palankumas prisidėjo prie to, kad Europos žemėlapyje atsirado demokratinė Lietuva.

Po nutarimo tekstu ir dvidešimčia Lietuvos Tarybos parašų metalo plokštėje išgraviruotas šis sakiny: „Nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimo Aktas priimtas Lietuvos Tarybos 1918 m. vasario 16 d. Vilniuje ir paviešintas įžymaus Vokietijos politiko Matthias Erzbergerio (1875–1921) pastangomis“. Beje, šis sakiny išgraviruotas lietuvių, vokiečių, anglų ir prancūzų kalbomis, o metalo plokštėje graviruoto Vasario 16 Akto matmenys – identiški originalui. Istorinės atminties išsaugojimas mums leidžia pažvelgti į

mūsų bendrą Europos istoriją, nebijoti to daryti. Tik įvertinę praeitį galime suvokti dabartinę situaciją ir telktis nesibaigiančiai kovai už demokratiją. Vokietija čia ir vėl svarbi. Šios ekonomiškai stipriausios ir demokratiškiausios Europos Sąjungos valstybės pozicija siekiant Ukrainos pergalės yra be galo svarbi. Kartais, rodos, laukiame dar ryžtingesnių veiksmų, dar didesnio palaikymo ir stipresnio atsako prieš karo kaltininkę ir nusikaltėlę Rusiją. Tačiau kaip kažkada Lietuvos Taryba M. Erzbergerio diplomatinį gebėjimą padedama atrado kelią į Vokietijos pripažinimą, taip šiandien jau susiformavęs europinis požiūris į laisvę ir demokratiją padės išlaikyti paramą Ukrainai. Kontekstai ir tuomet, ir dabar – panašūs: pandemija, karas... Dabar Lietuvos dokumento tekstas įamžintas pliene – išrašytas šiuolaikinėmis technologijomis. Jos simbolizuoja nuolatinį poreikį permąstyti savo likimą. Dokumentai gali dingti ir vėl atsirasti, bet idėjos išlieka. ■

Š. m. rugsėjo 13 d. Europos Parlamente Strasbūre lankėsi ir su europarlamentarais A. Kubiliumi, L. Mažyliu ir A. Maldeikiene susitiko grupė lankytojų iš Lietuvos.

100 kartų ačiū!!!

Kupiškis

Skaistutė P.

Ačiū Jums

Kelionė buvo labai įdomi, daug pamatyta ir sužinota. Labai džiaugiuosi. 😊

Visokeriopos sėkmės Jūsų darbe!

Ramutė

Labą dieną,

ačiū, pailsėjome ir džiaugiamės įspūdžiais. Dėkojame už puikią galimybę gerb. EP nariams p. Andriui ir p. Rasai, taip pat visai komandai.

Sėkmės darbuose

Pagarbiai

Ingrida Bernatavičienė

Sveiki,

ačiū už nuostabią kelionę. Dėkoju už gražų susibendravimą ir įamžintas akimirkas.

Pagarbiai

Marytė Semaškienė

Labas vakaras,

Norim padėkoti už puikiai suorganizuotą kelionę. Didelis dėkui Rasai už rūpestį, už globą, organizaciją. Viskas sustyguota iki menkiausių smulkmenų. Apgyvendinimas vyko taip sklandžiai ir operatyviai, kad nespėjus išlipti iš autobuso, jau buvo galima eiti į kambarius ir ilsėtis po kelionės. Diena Europos Parlamente paliko be galo didelį įspūdį. O pats Stasbūras! Dar ir dabar nepaleidžia... Puiki kelionė, puikūs žmonės. Liks patys geriausi prisiminimai. Dar kartą didelis ačiū.

Aurika ir kompanija 😊

Sveiki,

ačiū labai už puikų gyvenimo nuotykį ir nuostabių prisiminimų. Sėkmingų darbų ir gražių akimirkų 😊

Jurgita

**Europos Parlamento
narių biurų
kontaktai:**

EP narių A. Kubiliaus,
R. Juknevičienės ir
L. Mažylio biuras
Gedimino pr. 56-20, Vilnius.

EP nario
prof. L. Mažylio biuras
Vytauto g. 53, Palanga.

EP narių A. Kubiliaus ir
R. Juknevičienės biuras
*Respublikos g. 36, Panevėžys
Vilniaus g. 39, Kaunas.*

www.elpnariai.lt

ISSN 2669-0942
Tiražas 1500 vnt.

Leidinį parengė EP narių A. Kubiliaus, R. Juknevičienės ir L. Mažylio biuro Viešųjų
ryšių grupė. Leidinyje parengtas bendradarbiaujant su ELP frakcija.

Europos liaudies partijos (ELP) frakcijos delegacijos Lietuvoje informacinis leidinys. Parengtas bendradarbiaujant su ELP.